

KADERNOTA 2027-2031

d

Inhoud

Pagina

Inleiding	1
Context	2
Ontwikkelingen planperiode	3
Financiële opgave	4
Afweging	9
Beschouwing	10
Tariefsценario	12
Bijlage	14

KADERNOTA 2027-2031

Inleiding

De kadernota is het instrument binnen de Planning- en Controlcyclus, waarmee het Algemeen Bestuur een integrale meerjarige afweging kan maken en kaders en prioriteiten meegeeft voor het opstellen van de begroting en meerjarenraming. De kadernota beschrijft een periode van vijf jaar, maar kijkt ook naar de periode daarna. In dit perspectief worden de opgaven en de financiële consequenties beschouwd. Tijdens de algemene beschouwingen plaatsen de fracties dit ook in relatie tot hun langetermijnvisie.

De kadernota bevat de meerjarige verwachting van de beleidsmatige en financiële ontwikkelingen en ambities van het waterschap binnen de context van de economische en demografische ontwikkelingen. Tevens maakt de investeringsplanning onderdeel uit van de kadernota. De kadernota sluit af met het tariefsценario voor de komende begroting en meerjarenraming.

Figuur 1 – Planning en Control instrumenten

De bespreking en vaststelling van de kadernota in het Algemeen Bestuur van 30 juni is te zien als het opiniërende moment in het totale begrotingsproces. Bij deze bespreking houden de fracties hun algemene beschouwingen en geeft het Algemeen Bestuur aan welke richting of opdrachten zij meegeeft voor de verdere uitwerking van de begroting 2027 meerjarenraming 2028-2031.

Context

Bestuursprogramma 2023-2027: Verbinden en koers houden

De Kadernota 2027-2031 bouwt voort op de ingezette koers van de afgelopen jaren. Deze koers is vastgelegd in het Waterbeheerprogramma, het bestuursprogramma en het collegeplan en is uitgewerkt in de Begroting 2026 en Meerjarenraming 2027-2030. Deze koers vormt de basis voor de Kadernota 2027-2031.

Blijven werken aan grote opgaven is noodzakelijk

De effecten van klimaatverandering zijn merkbaar door langere periodes van droogte, extreme neerslag en verminderde beschikbaarheid van zoetwater. Ook is het voor onze veiligheid noodzakelijk de keringen te versterken. De kwaliteit van ons water staat onder druk door verschillende zorgwekkende stoffen. Het waterschap is hiermee aan de slag, onder andere door de versterking van de IJsselmeerdijk, de uitbereiding en verduurzaming van de zuivering Almere, het vraagstuk van waterbeschikbaarheid en het vervangen van de gecreosoteerde oeverbeschoeiing. Voor de komende jaren blijven deze opgaven onverminderd omvangrijk en urgent.

Grote opgaven realiseren in een turbulente geopolitieke omgeving

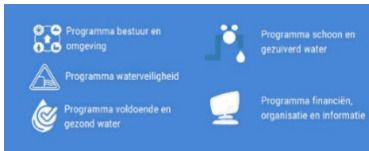
We werken in een omgeving die minder voorspelbaar is geworden. De geopolitieke situatie is verder verslechterd en brengt onzekerheden met zich mee. De ontwikkelingen in het Midden- Oosten leiden tot grotere fluctuaties in de macro-economie. Ook in de rest van de wereld zorgen geopolitieke ontwikkelingen en handelsconflicten voor onrust in de wereld. Democratische principes staan onder druk en er zijn steeds meer zorgen over veiligheid. De eerdere ervaringen uit de Oekraïne-crisis illustreren de potentiële impact op kostencomponenten als elektra, gas, chemicaliën en onderhoud. De exacte effecten zijn lastig te voorspellen, wel is duidelijk dat het om grote effecten gaat die niet kunnen worden genegeerd. Naast de geopolitieke onzekerheid zijn ook nationaal knelpunten zichtbaar, zoals de druk op de woningbouw, netcongestie en de stikstofproblematiek, die invloed hebben op onze taakuitvoering en het realiseren van onze opgaven complexer maken.

Verhogen van de weerbaarheid vraagt aandacht

De toenemende bedreiging van onze veiligheid, onze autonomie en de doorgaande klimaatontwikkelingen maken weerbaarheid tot een urgent thema op Europees en nationaal niveau, maar ook op het niveau van decentrale overheden. Weerbaarheid betreft het vermogen om de publieke taken zo goed en lang mogelijk voort te zetten bij grootschalige verstoring van onze samenleving. De omvang en de impact van de verstoringen en vooral ook het hoge tempo waarin deze zich ontwikkelen maken dat het anticiperen hierop dringend is.

Strategische bijsturing op termijn

Voor de periode 2028-2033 wordt een nieuw Waterbeheerprogramma opgesteld als opvolger van het huidige programma. Dit wordt gedaan in nauwe afstemming met de provinciale actualisatie van het Regionaal Waterprogramma. Het ontwerp wordt in 2027 vastgesteld. Deze actualisatie heeft daarmee een impact op de doelen en maatregelen van de meerjarenraming vanaf 2028. In het huidige begrotingsproces en daarmee in deze kadernota en de B&MR 2027-2031 kan hier logischerwijs nog geen rekening mee worden gehouden. Ook de verkiezing van een nieuw bestuur in 2027 heeft een mogelijke, maar nu nog onbekende impact op de meerjarenraming. Ten slotte is vanuit het Algemeen Bestuur een strategisch traject gestart om te verkennen hoe het waterschap zich wil verhouden tot de grote langetermijn uitdagingen. Ook dit traject zal mogelijke strategische keuzes of richtingen opleveren die impact kunnen hebben op de meerjarenraming, maar die nu nog niet zijn te voorzien.

Ontwikkelingen planperiode

Belangrijke voorziene ontwikkelingen zijn hieronder opgesomd en in de bijlage (hoofdstuk 1) toegelicht.

Programma Bestuur en omgeving

- Weerbaarheid
- Waterbeheerprogramma
- Strategietrajecten en samenhang
- Verkenning naar de grenzen van het bodem- en watersysteem
- Beleidshuis actueel houden
- Water en bodem sturend en de invulling hiervan in onze omgeving
- Defensie ontwikkelingen in ons gebied
- Klimaatadaptief Flevoland en stresstesten
- Klimaatadaptatie: sponsstrategie in de Regio Zwolle
- Waterschapsverordening en legger
- Vervolg op de intentieovereenkomst landelijk gebied
- Uitdaagrecht
- Vooruitblik naar vervolg energiestrategie, waaronder flexibel malen, fossielvrij en batterijen
- Klimaatpak in onze uitvoering van onze taken
- Deltabeslissingen

Programma Waterveiligheid

- Zuiderzeeland versterkt eigen dijken
- Evaluatie beoordelingen en vervolg vanaf 2029
- Opstellen van ontwerp programmering HWBP 2028-2039 is gaande
- Onze inzet op een stabiele en geleidelijke programmering (oordelen C in landelijke programmering)
- Werken onder eigen dienst
- Landelijke herijking Hoogwaterbeschermingsprogramma
- Implementatie van de rol als wegbeheerder

Programma Voldoende en gezond water

- Werken binnen de kaders van de natuurwetgeving
- Evaluatie beheer en onderhoud van watergangen
- Opvolging uitkomsten toetsing regionale wateroverlastnormen (watersysteemtoets)
- Actualisatie beleidsregel sloten
- Gebiedsproces bodemdaling
- Exotenbestrijding (waaronder rivierkreeften)
- Zoetwaterbeschikbaarheid
- Kaderrichtlijn water, eerste vooruitblik naar het nieuwe KRW-maatregelenprogramma 2028-2033
- Vervolg Actieplan Bodem en Water vanaf 2028

Programma Schoon, gezuiverd Water

- Groeiambities gemeenten en impact op transportstelsel
- Biophree en DEX-filter
- Afvalwaterakkoorden
- Bedrijfsafvalwater
- Watervoorziening Noordelijk Flevoland
- Veranderend gebruik van effluent
- Evaluatie tijdelijke decentrale zuivering Oostervold
- Immissietoets: implicaties worden onderzocht
- Klimaatmaatregelen Almere
- Beleid IBA's buitengebied

Programma Financiën, organisatie en informatie

- Nederlandse Digitaliseringsstrategie (NDS)
- Groei organisatie en impact op huisvesting
- Risicomanagement en -beleid
- Financieel toekomstbestendig beleid
- Organisatieontwikkeling

Financiële opgave

Ontwikkeling kosten

De in november vastgestelde begroting 2026 en meerjarenraming 2027-2030 vormt de basis voor de kostenontwikkeling van de kadernota. In de vastgestelde meerjarenraming 2027-2030 was een kostenontwikkeling opgenomen die opliep van € 133 miljoen in 2027 tot € 159 miljoen in 2030. In deze kadernota is de kostenontwikkeling voor de komende jaren geactualiseerd en is het jaar 2031 toegevoegd aan de planperiode.

De nettokosten laten in de komende jaren een stijging zien ten opzichte van de meerjarenraming van ca. € 1,5 miljoen in 2027 tot € 3,0 miljoen in 2030. Een uitgebreide toelichting op de kostenontwikkeling ten opzichte van de bestaande Begroting 2026 en Meerjarenraming 2027-2030 is opgenomen in hoofdstuk 2 van de bijlage. Hieronder is de kostenontwikkeling van de kadernota ten opzichte van de bestaande begroting en meerjarenraming op hoofdlijnen weergegeven. Daarbij is onderscheid gemaakt in:

- 1) Reeds genomen AB-besluiten na vaststelling van de huidige Begroting 2026 en Meerjarenraming 2027-2030 (paragraaf 2.1);
- 2) Autonome ontwikkelingen en collegebesluiten (paragraaf 2.2);
- 3) Verwachte besluiten die nog worden genomen vóór vaststelling van de Begroting 2027 en Meerjarenraming 2028-2031 (paragraaf 2.3);
- 4) Kosten van nieuwe ontwikkelingen waarover wordt besloten ná vaststelling van de Begroting 2027 en Meerjarenraming 2028-2031 (paragraaf 2.4).

Kosteneffect geopolitieke ontwikkelingen worden apart in kaart gebracht bij de begroting

Een grote onzekerheid in de totale kostenontwikkeling betreffen de effecten die voortkomen uit geopolitieke ontwikkelingen. Deze effecten zijn op dit moment niet te voorspellen. Gebeurtenissen en nieuwe inzichten / omstandigheden volgen elkaar snel op, waardoor fluctuaties in ramingen van o.a. (energie)prijzen groot zijn. In paragraaf 2.5 is indicatief weergegeven wat effecten kunnen zijn, gebaseerd op huidige omstandigheden en ervaringen uit de Oekraïne-crisis.

In deze kadernota gaan we uit van de kostenontwikkeling zoals we die kennen onder reguliere omstandigheden (reguliere kostenontwikkeling). Daarnaast maken we bij de opstelling van de begroting 2027 afzonderlijk een zo goed mogelijke inschatting van de consequenties van de geopolitieke omstandigheden.

1. Reeds genomen AB besluiten na vaststelling Begroting 2026 & Meerjarenraming 2027-2030

In november 2025 is de Begroting 2026 en Meerjarenraming 2027-2030 vastgesteld. Sindsdien heeft het AB een aantal besluiten genomen dat financiële consequenties heeft voor het kostenniveau van de Begroting 2027 en Meerjarenraming 2028-2031. Dit betreffen de bijdrage aan de GR-en en de kosten voor de aanschaf van noodstroomvoorzieningen. In totaal gaat het om een stijging van kosten van € 0,4 mln. Het AB besluit over kwijtschelding, met een effect van ca. € 0,2 miljoen op de belastingen, is in de kadernota verwerkt in de belastingeenheden.

2. Autonome ontwikkelingen en collegebesluiten

Autonome ontwikkelingen

De kostenontwikkeling hangt voor een belangrijk deel samen met autonome ontwikkelingen. Het gaat dan onder andere om de inflatie- en loonontwikkeling en de bijdrage aan het HWBP. De ramingen voor inflatie- en loonontwikkeling zijn gebaseerd op voorspellingen van gerenommeerde instellingen zoals het Centraal Planbureau (centraal economisch plan, mrt 2026) en De Nederlandsche Bank (najaarsraming 2025). In deze publicaties zitten nog geen effecten verwerkt van de geopolitieke situatie in het Midden-Oosten. In de Kadernota is uitgegaan van een algehele prijsontwikkeling van 2,4% in 2027 en 2,2% tot 2,7% voor de jaren daarna. Voor de loonontwikkeling is uitgegaan van de verwachting die het CPB heeft afgegeven voor de sector overheid. Voor 2027 gaat het om een ontwikkeling van 4,2%. Voor de jaren daarna is uitgegaan van een ontwikkeling tussen 3,5% en 4,5%. Daarnaast is sprake van een doorwerking van hogere loonkosten in 2026. Hiervoor is in juni een begrotingswijziging in het AB behandeld.

Naast inflatie en loonontwikkeling is ook rekening gehouden met indexatie van legestartieven. Verder heeft er nog geen actualisatie plaatsgevonden van de HWBP-solidariteitsbijdragen. Deze informatie was nog niet beschikbaar bij het opstellen van de kadernota. Wel is rekening gehouden met een eerdere raming voor het nieuw toegevoegde jaar 2031.

Actualisatie investeringsplanning en kapitaallasten

Bij de opstelling van de kadernota is ook de investeringsplanning geactualiseerd. De verwachte investeringsuitgaven zijn in de komende jaren aanzienlijk hoger dan in de afgelopen jaren als gevolg van de omvangrijke opgaven waar het waterschap mee te maken heeft. Het gaat dan onder andere om de renovaties en uitbreidingen van AWZI's, de realisatiefase van de versterking IJsselmeerdijk en de aanleg / vervanging van persleidingen. Ten opzichte van de B&MR 2026-2030 is op totaalniveau een toename van het investeringsvolume te zien. De verhogingen zijn te zien bij de programma's waterveiligheid (versterking Ketelmeerdijk-Vossemeerdijk), voldoende en gezond water (vervanging van damwanden) en schoon, gezuiverd water (uitbreidingen AWZI's en persleidingen). Vanwege de omvang van de investeringsopgave is ook het realiseren van alle geplande investeringen een uitdaging. Bij de actualisatie van de investeringsplanning is veel aandacht geweest voor de haalbaarheid daarvan.

De toename van het investeringsvolume heeft als gevolg dat ook de kapitaallasten toenemen ten opzichte van de huidige meerjarenraming. Vanaf 2028 gaat het om een jaarlijkse toename tussen € 0,4 mln en € 1,1 mln.

Collegebesluiten

De collegebesluiten bestaan voornamelijk uit de actualisatie van de meerjaren onderhouds- en beheerplannen (MJOBP). Het gaat dan om MJOBP's voor Zuiveringen en Gemalen, Waterbeheer en Dienstverlening & Informatie. In het MJOBP voor de zuiveringen is een toename van de kosten te zien tussen de € 0,6 en € 0,9 miljoen als gevolg van o.a. extra kosten voor chemicaliën, incidenteel groot onderhoud en hogere onderhoudskosten voor de AWZI Almere. In het MJOBP Dienstverlening & Informatie is sprake van een stijging van de kosten van o.a. software, kantoorautomatisering en het onderhoud van gebouwen. Over de breedte draagt ook de toename van het aantal medewerkers bij aan een kostenstijging in dit MJOBP. In de meerjaren onderhoudsplannen voor de gemalen en het waterbeheer is per saldo over de planperiode sprake van een beperkte daling van de kosten voor beheer en onderhoud.

In de meerjaren onderhouds- en beheerplannen zijn ook de energielasten meegenomen. Daarbij is nog uitgegaan van de marktsituatie in februari 2026. Prijsstijgingen als gevolg van de situatie in het Midden-Oosten zijn hierin nog niet meegenomen. Zoals hierboven genoemd, zullen de effecten van de geopolitieke situatie bij de opstelling van de begroting 2027 in het najaar apart worden ingeschat.

Inschatting kosteneffecten AWZI Almere

In 2027 wordt de gerenoveerde en verduurzaamde AWZI Almere in gebruik genomen. Dit heeft ook gevolgen voor het totale proces en de kosten van beheer en onderhoud. Op de AWZI Almere zal o.a. groen gas worden geproduceerd en verkocht en worden medicijnresten verwijderd. De prestaties en de af te sluiten contracten hiervoor hebben effect op de totale kostenontwikkeling. In september zal het AB een update van de business case voor de renovatie van de AWZI Almere ontvangen. In deze kadernota is op basis van de huidige inzichten een voorlopige inschatting gemaakt van de kosteneffecten: een verhoging van € 0,8 miljoen per jaar. Daarbij geldt dat er nog sprake is van een schatting met een grote bandbreedte. Factoren die hierbij een rol spelen zijn o.a.: de hoogte en aard van de subsidie voor medicijnrestenverwijdering, de opbrengsten van het geproduceerde groen gas (marktomstandigheden) en de prijs en dosering van de benodigde poederkool voor het verwijderen van medicijnresten.

Samengevat

De autonome ontwikkelingen en collegebesluiten hebben een verhogend effect op de netto kosten. In het jaar 2027 is deze toename € 1,8 miljoen. In de jaren 2028-2031 ligt de toename tussen € 0,7 en € 2,9 miljoen. Dit is exclusief (prijs)effecten van geopolitieke ontwikkelingen. Het jaar 2031 laat een verdere toename zien ten opzichte van het laatste jaar uit de planperiode van de B&MR 2026-2030. Deze effecten worden voor het grootste deel veroorzaakt door de actualisatie van de meerjaren beheer- en onderhoudsplannen en de voorlopige inschatting van de exploitatiebaten- en lasten van de AWZI Almere. Het totaalverzicht met toelichting is opgenomen in paragraaf 2.2 van de bijlage.

3. Verwachte besluiten vóór vaststelling van de Begroting 2027 en Meerjarenraming 2028-2031

Voorstellen met een effect op de kostenontwikkeling die naar verwachting voor vaststelling van de B&MR 2027-2031 nog aan het AB worden aangeboden zijn:

- Vitaal Zuiderzeeland
- Versterking inzet wegging waterbelang
- Peilbesluiten
- Erfgoed
- Aankoop grond AWZI Almere
- Persleidingbeheer

- Weerbaar ZZL (calamiteitenorganisatie / noodcommunicatiemiddelen)
- Solidariteitsbijdrage muskusrattenbestrijding
- Evaluatie energiestrategie en vervolg uitvoering
- Meting grondwaterkwaliteit

Voor deze voorstellen is nu een inschatting van de kosten opgenomen in de kadernota. Voor 2027 gaat het om een bedrag van € 2,3 miljoen. Voor de jaren daarna is uitgegaan van een bedrag van € 2,5 tot € 2,6 miljoen. De daadwerkelijke financiële consequenties zullen op basis van de bestuurlijke besluitvorming in het AB worden verwerkt in de technische notitie van de begroting en de Begroting 2027 en Meerjarenraming 2028-2031 die respectievelijk in oktober en november aan het AB worden aangeboden. In paragraaf 2.3 van de bijlage is een nadere toelichting / onderbouwing opgenomen over deze inschattingen.

4. Nieuwe ontwikkelingen ná vaststelling van de Begroting 2027 en Meerjarenraming 2028-2031

In hoofdstuk 1 van de bijlage zijn onder meer (beleids)ontwikkelingen beschreven waarvan besluitvorming wordt voorzien ná vaststelling van de Begroting 2027 en Meerjarenraming 2028-2031, maar die mogelijk wel financiële consequenties kunnen hebben voor het kostenniveau in de planperiode. Hierbij valt onder andere te denken aan onderwerpen als weerbaarheid, beoordeling van keringen na afronding van de tweede landelijke beoordelingsronde, exploitatie-effecten van verduurzamingsmaatregelen en aan te passen AWZI's. De inschattingen van kosten voor nieuwe ontwikkelingen betreffen nadrukkelijk inschattingen van kosten die passen binnen de doelstellingen van het waterschap. Deze inschatting is betrokken bij de bepaling van het tariefscenario. Op totaalniveau gaat het om een bedrag van 1,8 miljoen in 2028, oplopend naar 8,9 miljoen in 2031.

Een ontwikkeling die hierbij apart genoemd moet worden betreffen de kosten van de Nederlandse Digitaliserings-Strategie (NDS). Deze strategie is landelijk vastgesteld, maar er zijn in het landelijke coalitieakkoord geen middelen voor opgenomen. Op landelijk niveau wordt in kaart gebracht welke aanvullende middelen hiervoor nodig zijn voor zowel het Rijk als de decentrale overheden. Dit kan gaan om aanzienlijke bedragen. In de Digitale Strategie (AB september 2025) is nog niet volledig rekening gehouden met de financiële consequenties van de NDS.

5. Totaal kostenontwikkeling

In onderstaande tabel is samengevat hoe de kostenontwikkeling er voor de komende jaren uit komt te zien op basis van de hiervoor beschreven ontwikkelingen. De basis voor het bepalen van het tariefscenario loopt op van € 134,5 miljoen in 2027 tot € 173,9 miljoen in 2031.

Nettokosten	2027	2028	2029	2030	2031
Basis: Begroting 2026 en Meerjarenraming 2027-2030 (excl. nieuwe ontwikkelingen)	130,0	135,7	141,5	151,7	151,5¹
Autonome ontwikkelingen en collegebesluiten (o.a. beheer en onderhoud, inflatie- en loonontwikkeling, kapitaallasten)	1,8	2,8	3,2	1,2	8,7 ²
Besluiten voor Kadernota	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4
Besluiten na Kadernota, vóór B&MR 2027-2031	2,3	2,5	2,6	2,6	2,6
Diversen en afronding	0,0	0,2	0,1	0,0	0,0
Totaal kadernota 2027-2031 excl. nieuwe ontwikkelingen	134,4	141,6	147,8	155,9	162,6
Nieuwe ontwikkelingen na B&MR 2027-2031	-	1,8	3,7	6,2	8,9
Totaal kadernota 2027-2031 (incl. nw. ontwikkelingen = basis voor bepaling tariefscenario)	134,4	143,4	151,5	162,1	172,1
Totaal B&MR 2026-2030 incl. nieuwe ontwikkelingen	133,0	140,7	147,4	158,7	158,7
Toename t.o.v. B&MR 2026-2030	1,4	2,7	4,1	3,4	13,4

Tabel 1 Ontwikkeling nettokosten Kadernota 2027-2031 in vergelijking met vastgestelde Begroting 2026 en Meerjarenraming 2027-2030

¹ 2031 maakte geen onderdeel uit van de B&MR 2026-2030 en is nieuw toegevoegd aan de planperiode. De geraamde kosten van het jaar 2030 zijn daarvoor als basis genomen. Het basisjaar is met 0,2 mln verlaagd in verband met beëindiging van de benodigde middelen voor waterbeschikbaarheid in 2030, conform AB besluit van 10 juni 2025.

² Voor de raming van de kosten van 2031 zijn de kosten van het jaar 2030 als basis genomen. Hieraan moeten nog de inflatie en de loonontwikkeling worden toegevoegd. Hierdoor is de mutatie voor 2031 veel hoger dan die van de andere jaren.

Risico's en onzekerheden

De bovenstaande kostenontwikkeling is een inschatting van de kosten voor de komende jaren. Uiteraard zijn hierbij ook onzekerheden en risico's te noemen. Enkele voorbeelden van onzekerheden die een aanzienlijke impact kunnen hebben op de kostenontwikkeling in de komende jaren zijn:

- De effecten van de geopolitieke situatie. Deze effecten zullen met name zichtbaar worden in de hoogte van de inflatie en de energieprijzen. De energiekosten van het waterschap vormen een omvangrijke kostenpost en wijzigingen in marktomstandigheden werken direct door. Daarnaast werken energieprijzen door in het dagelijks beheer en onderhoud (maaieren, baggeren, transport etc) en zijn ook chemicaliën prijzen sterk afhankelijk van energie.
- De ontwikkeling van de werkgeverspremies die samenhangen met de "vrijheidsbijdrage" uit het landelijke coalitieakkoord, ter financiering van de hogere defensie-uitgaven. De invulling hiervan kan nog leiden tot een autonome kostenstijging die we in het najaar moeten verwerken in de begroting.
- De verwerking van zuiveringsslib blijft een aandachtspunt. Er is sprake van toenemende druk op de slibverwerkingskosten bij HVC door vertraging in de realisatie van de slibdrooginstallatie, maar ook door andere ontwikkelingen. Dit leidt tot hogere kosten in 2026. Het risico bestaat dat de hogere kosten ook een doorwerking hebben naar 2027.
- Kosten die voortkomen uit de Nederlandse Digitaliseringsstrategie (NDS). De NDS is een belangrijke pijler van het kabinetsbeleid op het gebied van digitalisering. In het coalitieakkoord zijn echter nog geen middelen opgenomen voor de realisatie hiervan. Op landelijk niveau vindt gezamenlijk overleg plaats tussen Rijk en decentrale overheden over de financiering hiervan. Ook voor het waterschap zal dit naar verwachting leiden tot aanvullende kosten. De omvang is op dit moment nog lastig in te schatten. In de kadernota is dit meegewogen bij de inschatting van kosten van nieuwe ontwikkelingen die na de begroting 2027 tot kosten kunnen leiden.
- Jaarlijks wordt bij de opstelling van de kadernota ook de solidariteitsbijdrage van het HWBP geactualiseerd op basis van informatie vanuit de Unie van Waterschappen. Ten tijde van de opstelling van de kadernota was deze actualisatie nog niet beschikbaar. Er is in deze kadernota daarom uitgegaan van de raming van het najaar 2025.

Kostenontwikkeling per taak

In onderstaande tabel is de netto kostenontwikkeling per taak weergegeven ten opzichte van de huidige begroting en meerjarenraming (incl. de bij de begroting en meerjarenraming opgenomen inschatting van kosten van nieuwe beleidsontwikkelingen).

Nettokosten watersysteemtaak	2027	2028	2029	2030	2031
Kadernota 2027-2031	80,5	85,7	91,0	99,6	108,1
Begroting 2026 en Meerjarenraming 2027-2030	80,0	85,2	90,1	99,0	n.v.t
Vershil	0,6	0,5	0,9	0,6	-

Nettokosten zuiveringstaak	2027	2028	2029	2030	2031
Kadernota 2027-2031	53,9	57,6	60,5	62,5	64,0
Begroting 2026 en Meerjarenraming 2027-2030	53,0	55,5	57,3	59,0	n.v.t
Vershil	0,9	2,1	3,1	3,5	-

Tabel 2: ontwikkeling netto kosten per taak Kadernota 2027-2031 tov meerjarenraming 2027-2030

Watersysteemtaak

De toename in de kosten voor de watersysteemtaak in de komende jaren wordt onder andere veroorzaakt door het hoogwaterbeschermingsprogramma, investeringen in het watersysteem en het beheer en onderhoud.

Ten opzichte van de B&MR 2026-2030 nemen de nettokosten van de watersysteemtaak toe ten opzichte van de B&MR 2026-2030 met bedragen tussen de € 0,4 en € 0,8 miljoen per jaar. De toename wordt voor een belangrijk deel veroorzaakt door verwachte kosten die samenhangen met nog te nemen bestuursbesluiten over o.a. vitaal Zuiderzeeland, de visie op circulariteit en peilbesluiten.

Zuiveringstaak

De toename van de lasten in de komende jaren voor de zuiveringstaak zitten zowel in het beheer en onderhoud van bestaande installaties als in nieuwe maatregelen, zoals uitbreidingen en aanpassingen van AWZI's en persleidingen. Deze maatregelen worden, conform de vastgestelde integrale aanpak afvalwaterketen, steeds in samenhang afgewogen met verschillende doelen en ontwikkelingen in onze omgeving.

Ten opzichte van de B&MR 2026-2030 is er sprake van een toename van de kosten met € 0,9 miljoen in 2027 en € 2 tot ruim € 3 miljoen in de jaren daarna. Oorzaken hiervoor zijn een toename van het beheer en onderhoud, het investeringsvolume/kapitaallasten en (de inschatting van) de kosten van de nieuw in gebruik te nemen AWZI Almere. Verder hebben ook de verwachte bestuursbesluiten, o.a. met betrekking tot de visie op circulariteit en Vitaal Zuiderzeeland hebben een kostenverhogend effect op de zuiveringstaak.

Ontwikkeling belastingeenheden

Bij de opstelling van de kadernota zijn de belastingeenheden geactualiseerd op basis van inschattingen van GBLT voor de komende jaren. De actualisatie van de belastingeenheden voor de komende jaren leidt niet tot grote afwijkingen ten opzichte van de huidige B&MR 2026-2030. Bij de bedrijven is sprake van een lichte stijging van het aantal vervuilingseenheden. Ook is rekening gehouden met effecten van het gewijzigde kwijtscheldingsbeleid op de belastingeenheden. Bij het opstellen van de begroting 2027 worden de belastingeenheden nogmaals geactualiseerd. Dan heeft ook nagenoeg de volledige aanslagoplegging voor 2026 plaatsgevonden en kunnen ook inzichten hieruit worden meegenomen.

Financiële positie / schuld

De investeringsplanning laat zien dat de jaarlijkse investeringsuitgaven in de planperiode liggen tussen circa € 20 en 55 miljoen. Dat is aanzienlijk hoger dan het volume in de afgelopen jaren.

De hoge investeringsuitgaven hebben effect op de schuldpositie. Deze groeit in de komende jaren richting de omvang van de referentiewaarde van maximaal 150% van de begrotingsomvang conform het schulden- en reservebeleid. De schuldpositie blijft echter wel onder deze referentiewaarde.

In de bijlage, paragraaf 3.5 is de ontwikkeling van de schuldpositie voor de komende jaren weergegeven. Voor de reserveomvang is in het schulden- en reservebeleid een referentiewaarde voor het eind van de planperiode vastgelegd van 25% tot 40% van de begrotingsomvang. De reserveomvang bevindt zich aan het begin van de planperiode aan de onderkant van deze bandbreedte.

Afweging

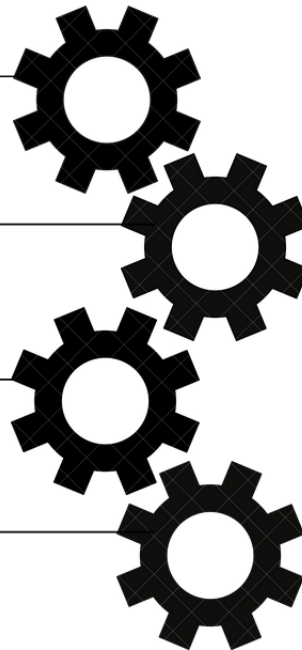
In het begrotingsproces is steeds de afweging relevant tussen 'Wat willen we bereiken?', 'Welk tarief staat daar tegenover?' en 'Wat kunnen we met onze tariefegalisatiereserve en wat betekent dat voor onze financiële positie?'. Een tweede belangrijke afweging is 'Wanneer?'. Dit geldt zowel voor wanneer willen we wat bereiken als voor wanneer moeten de kosten opgebracht worden als voor wanneer willen we welke reservepositie bereiken? De te maken afwegingen in het totale begrotingsproces hebben daarmee een meerjarig perspectief.

Doelen en prestaties taken

Reservepositie

Tarief en lastendruk

Tijd en tempo

Bij de te maken integrale afwegingen die in bovenstaande figuur worden bedoeld zijn verschillende deelvragen te stellen.

Doelen en prestaties taken

- Wat zijn onze (wettelijke) taken?
- Is de basis op orde?
- Welke veranderingen willen we bereiken?
- Kan het ook anders / minder / meer?
- Wat betekenen de autonome ontwikkelingen (inflatie, CAO, energie)?

Reservepositie

- Hoeveel tariefegalisatiereserve zetten we in / doteren we binnen de mogelijkheden die er zijn?
- Welke reservepositie beogen we binnen het schulden- en reservebeleid?

Tarief en lastendruk

- Welke norm hanteren we voor de lastendruk?
- Zijn de tarieven en lastendruk uitlegbaar?

Tijd en tempo

- Wanneer willen we dat de beoogde doelen worden bereikt?
- Kunnen we temporiseren, versnellen, later of eerder uitvoeren?
- Wanneer komen de kosten en / of opbrengsten van deze maatregel?
- Leidt deze maatregel tot toekomstige kosten of opbrengsten?
- Wanneer zetten we de tariefegalisatiereserve in?
- Wanneer verhogen we tarieven?
- Wanneer is onze financiële positie op orde?

 Als waterschap staat de zorgplicht voor bescherming tegen overstromingen, schoon en voldoende water en afvalwaterzuivering centraal, met als doel een veilige en gezonde leefomgeving in het voormalige Zuiderzeegebied. We werken aan grote en urgente opgaven vanuit een consistente, toekomstbestendige koers waarin betrouwbaar, doelmatig en kostenefficiënt uitvoeren leidend is, en waarin we investeren in weerbaarheid. De financiële gevolgen van geopolitieke ontwikkelingen zijn laag te voorspellen. Deze gevolgen worden niet gecompenseerd met ingrepen in de uitvoering, zodat dit niet ten koste gaat van de zorgplicht van het waterschap. We bewaken een solide financiële positie door terughoudend te zijn met schulden en geen lasten door te schuiven, en blijven kritisch op keuzes en investeringen. Zo dragen we een stabiele en toekomstbestendige basis over aan het nieuwe bestuur na de waterschapverkiezingen van 2027.

Beschouwing

Zorgplicht is het uitgangspunt

Het beschermen tegen overstromingen, het waarborgen van schoon en voldoende water en het zuiveren van afvalwater vormen de basis voor een veilige en gezonde leefomgeving in het gebied van de voormalige Zuiderzee. Het is de taak die bij het waterschap is neergelegd, waar wij elke dag aan werken en waaraan steeds meer en scherpere eisen worden gesteld. Wij vinden het cruciaal dat we de wettelijke zorg van het waterschap voor veilig, voldoende en schoon water betrouwbaar en toekomstbestendig uitvoeren. Ook zorgen we voor een efficiënte, doeltreffende en kostenbewuste uitvoering van onze taak.

Koers vasthouden is nodig voor nu en de toekomst

De opgaven waaraan we werken zijn groot en van belang voor een gezonde en veilige leefomgeving. Zowel nu als in de toekomst. We werken daaraan vanuit een consistente koers met een duidelijk doel voor ogen. De urgentie van de opgaven maken dat we in de uitvoering van de koers de noodzaak voelen om het tempo vast te houden. Ook willen we dat de koers betaalbaar en uitvoerbaar blijft. We vinden het daarom van belang om de ingezette lijn van verantwoord plannen en investeren voort te zetten. We maken daarbij consistent keuzes met het oog op de toekomst. Ook als de context verandert.

Investeren in weerbaarheid

De huidige omstandigheden maken het steeds belangrijker om stil te staan bij de weerbaarheid van het waterschap. De krapte op het elektriciteitsnet, de verslechterde geopolitieke situatie en de toenemende digitale dreigingen maken het noodzakelijk om de aandacht hiervoor te vergroten en hier waar nodig extra in te investeren. Dit om ook in meer uitzonderlijke omstandigheden de continuïteit van de primaire processen zo goed mogelijk te kunnen borgen. Op basis van onze digitale strategie werken we verder aan informatie- en cyberveiligheid. Daarnaast vergroten we onze aandacht voor de gevolgen van langdurige stroomuitval, sabotagebestendigheid, crisisbeheersing en regionale samenwerking. Ook nieuwe wetgeving vereist dat we hierin investeren.

Geopolitieke situatie: veel onzekerheden maar ook onvermijdelijk

De verslechterde geopolitieke situatie werkt door in de kosten van onze taakuitvoering. De omvang hiervan is lastig te voorspellen. Energieprijzen, materialen, aannemersdiensten en onderhoud zijn allen gevoelig voor internationale marktontwikkelingen. Deze ontwikkelingen kunnen we niet beïnvloeden. De gevolgen ervan zijn mogelijk groot, maar ook onvermijdelijk zodra ze optreden.

Consequenties van geopolitieke situatie niet compenseren met ingrepen op de taakuitvoering

Het college kiest er bewust voor deze financiële consequenties van de geopolitieke ontwikkelingen te accepteren en deze niet te compenseren door maatregelen die ingrijpen op de taakuitvoering. Dit zal namelijk leiden tot een ingrijpende koerswijziging, terugdraaien van vastgesteld beleid en ten koste gaan van de wettelijke zorg van het waterschap voor veilig, voldoende en schoon water.

Financieel gezond en voorbereid op de toekomst

Ook financieel houden we onze koers vast. We blijven gericht op het behoud van een solide financiële positie. Dit is essentieel voor de weerbaarheid en flexibiliteit van het waterschap als omstandigheden wijzigen of als er tegenvallers ontstaan. Toekomstbestendigheid is daarbij leidend: we zijn terughoudend in het aangaan van schulden en voorkomen dat kosten worden doorgeschoven naar de toekomst.

We blijven kritisch op onszelf

Dit geldt in de alledaagse taakuitvoering, maar ook voor nieuwe ontwikkelingen. Voorbeelden hiervan zijn onder andere het beheersbaar maken van (voor)financieringskosten van het HWBP, het optimaliseren van het energieverbruik door datagedreven bemalen, het heroverwegen van de planning en/of toepassing van technieken als BioPhree en DEX-filter en het afzien van de realisatie van zonnepanelen op de A6. Ook in de voorbereiding van toekomstige besluitvorming blijft het college kritisch letten op de gevraagde middeleninzet en mogelijke alternatieven.

Stabiele basis overdragen aan nieuw bestuur

In maart 2027 zijn de waterschapsverkiezingen en wordt een nieuw bestuur geïnstalleerd. Het college vindt het belangrijk dat een B&MR wordt overgedragen aan het nieuwe bestuur waarin een toekomstbestendige en stabiele koers is opgenomen. Op deze wijze kan het nieuwe bestuur vanuit een stabiele en goede basis aan de slag gaan.

Het waterschap kiest voor een tariefs scenario dat de financiële toekomstbestendigheid behoudt. De investeringsopgave is omvangrijk met investeringen in waterveiligheid, waterkwaliteit en voldoende water (circa € 200 miljoen netto tot en met 2031). Ook wordt gestuurd op een reservepositie die groeit richting het midden van de bandbreedte. Onzekerere geopolitieke effecten worden daarbij spaarzaam behandeld: structurele kosten worden in de tarieven verwerkt, terwijl incidentele effecten via de reserves kunnen worden opgevangen met toediening van het schuld- en reservebeleid. Indicatief komt de lastendrukontwikkeling in 2027 uit op circa 7,5% tot 8,5% (exclusief geopolitieke effecten). In oktober volgt een technische actualisatie, waarna de definitieve tarieven worden vastgesteld bij de Begroting & Meerjarenraming in november.

Tariefs scenario

Behouden financiële toekomstbestendigheid

De omvangrijke projecten die we realiseren hebben een opdrukkend effect op de kosten, de schuldenpositie en brengen ook grotere risico's met zich mee. Dit benadrukt, tezamen met onzekere macro-economische ontwikkelingen, dat het noodzakelijk is om voldoende financieel weerbaar te blijven. We kiezen daarom voor een tariefs scenario met het oog op de toekomst, dat bijdraagt aan behoud van de gezonde financiële positie en de financiële weerbaarheid van het waterschap.

Opgaven vragen blijvende financiële inzet

De komende jaren blijft het nodig om fors te investeren in waterveiligheid, waterkwaliteit en voldoende water. De investeringsopgave is omvangrijk. De geplande netto investeringsuitgaven tot en met 2031 bedragen circa € 200 miljoen. Bruto (dus zonder aftrek van de subsidie voor het HWBP) gaat het om een bedrag van meer dan € 500 miljoen. Deze investeringen zijn het gevolg van wettelijke taken, ontwikkelingen in de omgeving en bestuursbesluiten. De ontwikkeling van de kosten en benodigde opbrengsten vraagt om een tariefs scenario dat recht doet aan deze opgaven, met oog voor uitvoerbaarheid én lastendrukontwikkeling, waarbij het tarief volgend blijft op de taak.

Reservepositie in perspectief

Aan het begin van de planperiode bevindt de reserve-omvang zich aan de onderkant van de bandbreedte uit het vastgestelde reservebeleid (25%–40% van de begrotingsomvang). Bij de B&MR 2026-2030 is het uitgangspunt gehanteerd om in de planperiode 2026-2030 te sturen op een groei van de reservepositie naar het midden van de bandbreedte met als voorwaarden dat sprake moet zijn van een stabiele lastendrukontwikkeling. Dit draagt bij aan de borging van een toekomstbestendige financiële positie. Tussentijds werd gedurende de planperiode een tijdelijk lagere reservepositie (van minimaal 20%) geaccepteerd. Het college wil deze lijn vasthouden in het begrotingsproces 2027-2031 en sturen op het bereiken van het midden van de bandbreedte in 2030. Hier is ook van uitgegaan bij de bepaling van de indicatieve tariefsontwikkeling. Het college is zich er van bewust dat zich omstandigheden kunnen voordoen die vragen om flexibiliteit en kunnen leiden tot een keuze om niet in 2030 het midden van de bandbreedte te bereiken, maar één of twee jaar later.

Consequenties geopolitieke situatie accepteren

In deze kadernota maken we expliciet onderscheid tussen de reguliere kostenontwikkelingen en de onzekere consequenties van de geopolitieke situatie. De financiële effecten van de geopolitieke situatie zijn op dit moment niet te voorspellen vanwege de grote fluctuaties en snel wijzigende omstandigheden. Tegelijkertijd zijn mogelijke effecten groot en onvermijdelijk. Het tariefs scenario gaat daarom uit van de reguliere kostenontwikkeling met daarbij een nader te bepalen aanvullend effect vanwege geopolitieke omstandigheden. De geopolitieke effecten worden in de technische notitie en de begroting in het najaar zo goed mogelijk ingeschat en verwerkt op basis van de meest actuele inzichten van dat moment. Daarbij wordt zo goed mogelijk onderscheid gemaakt in structurele en incidentele effecten. Structurele effecten worden verwerkt in de tariefsontwikkeling en verhoogt daarmee de tariefsontwikkeling. Incidentele effecten, zoals schommelingen in energieprijzen, kunnen ten laste van de reserve worden gebracht. Structurele effecten worden in de tariefsontwikkeling verwerkt, om te voorkomen dat lasten naar de toekomst worden doorgeschoven en in latere jaren een extra hoge tariefsontwikkeling nodig is. Er wordt niet gekozen om structurele effecten te dekken uit de reserves, omdat reserves slechts eenmaal kunnen worden ingezet en structurele kosten jaar op jaar terugkomen. Incidentele kosteneffecten worden wel ten laste van de reserves worden gebracht. Het reservebeleid, en de huidige positie bieden hier ruimte voor, mede vanwege het positieve jaarresultaat 2025.

Incidentele effecten kunnen zich naar verwachting met name voordoen bij de energieprijzen. De marktprijzen zijn op dit moment vooral in 2026 en 2027 hoger, maar laten in de loop van 2027 een daling zien richting het meer "reguliere niveau" van begin 2026, voor de start van de oorlog in Iran. Wijzigingen in het algehele prijsniveau (inflatie), meerjarige contracten / aanbestedingsprijzen zijn (op brandstofindexaties na) naar verwachting vooral structureel van aard.

Cijfermatige uitwerking tariefscenario ter indicatie

Bij de meerjarenraming 2027-2030 is een bandbreedte voor de tariefsontwikkeling voor het meerjarenperspectief aangegeven tussen 7% en 11%. Op basis van de huidige inschattingen van de kostenontwikkeling, de belastingeenheden en de bovenstaande uitgangspunten voor het tariefscenario is indicatief berekend wat de lastendrukontwikkeling wordt voor 2027. Deze komt uit tussen 7,5 en 8,5% voor de verschillende belastingcategorieën. Deze ontwikkeling is exclusief de kosteneffecten die ontstaan door de huidige geopolitieke situatie. In het najaar zullen deze apart in kaart worden gebracht. In onderstaande tabel is indicatief weergegeven wat de lastendrukontwikkeling is per categorie. In hoofdstuk 6 van de bijlage is een verdere uitwerking opgenomen van de tariefsontwikkeling.

Indicatie lastendrukontwikkeling 2027 (excl. effect geopolitiek)	%
Eenpersoons huishouden zonder woning	7,5% - 8%
Eenpersoons huishouden met woning	7,5% - 8%
Meerpersoons huishouden zonder eigen woning	8% - 8,5%
Meerpersoons huishouden met eigen woning	8% - 8,5%
Agrarisch bedrijf	8% - 8,5%
Industrieel bedrijf	7,5% - 8%
Natuurorganisatie	8% - 8,5%
Woningbouwcorporatie	8% - 8,5%

Tabel 3: indicatie lastendrukontwikkeling 2027

Vervolg: technische actualisatie in oktober

Conform de P&C-cyclus ontvangt het Algemeen Bestuur in oktober een technische notitie. Deze notitie bevat de bestuursbesluiten die na vaststelling van de kadernota worden genomen, nieuwe (of veranderingen in de) autonome ontwikkelingen en een actualisatie van de belastingeenheden. Dit jaar bevat de technische notitie ook de raming van effecten van de geopolitieke omstandigheden. Op basis van het tariefscenario en de geactualiseerde cijfers worden dan de tarieven definitief berekend (inclusief de bandbreedte van de meerjarenraming) en vervolgens in de Begroting 2027 en Meerjarenraming 2028-2031 opgenomen en in november aan het AB ter vaststelling aangeboden.

BIJLAGE KADERNOTA 2027-2031

Inhoud

1.	Ontwikkelingen	15
1.1.	Programma Bestuur en omgeving	15
1.2.	Programma Waterveiligheid.....	18
1.3.	Programma Voldoende en gezond water	19
1.4.	Programma Schoon, gezuiverd water.....	21
1.5.	Programma Financiën, organisatie en informatie	24
2.	Overzicht kostenontwikkeling 2026-2031.....	26
2.1	AB-besluiten na vaststelling Begroting 2026 en Meerjarenraming 2027-20230.....	26
2.2	Autonome ontwikkelingen en collegebesluiten na B&MR 2026-2030.....	26
2.3	Verwachte besluiten vóór vaststelling Begroting 2027 en Meerjarenraming 2028-2031	29
2.4	Nieuwe ontwikkelingen ná vaststelling Begroting 2027 & Meerjarenraming 2028-2031	31
2.5	Indicatie mogelijke effecten geopolitiek.....	32
2.6	Overzicht ontwikkeling loonsom	32
3.	Actualisatie Investeringsplanning 2026-2031	34
3.1	Totaal beeld planning	34
3.2	Totaalbeeld kapitaallasten	35
3.3	Speciale investeringen	35
3.4	Reguliere (vervangings)investeringen	37
3.5	Financiële positie / schuld	38
4.	Demografische en economische kengetallen.....	40
4.1	Demografische cijfers	40
4.2	Economische groeicijfers	41
5.	Historisch en toekomstig perspectief	44
5.1	Historisch perspectief	44
5.2	Toekomstig perspectief: vooruitkijken naar 2050	45
6.	Uitwerking tariefscenario	46

1. Ontwikkelingen

In dit hoofdstuk wordt per programma geschetst welke ontwikkelingen er de komende planperiode op het waterschap afkomen. Het gaat om ontwikkelingen die bestuurlijk relevant zijn of waarvan de financiële consequenties nog niet of deels bestuurlijk zijn vastgesteld.

1.1. Programma Bestuur en omgeving

Vorbereiding verkiezingen 2027 in volle gang

In maart 2027 kiezen inwoners een nieuw waterschapsbestuur. De voorbereiding van de verkiezingen is gaande. Daarbij zijn er drie sporen:

- rechtsgeldige verkiezingen;
- bekendheid van de verkiezingen en het werk van het waterschap en
- het inwerkprogramma voor nieuwe bestuursleden.

Met de Unie van Waterschappen nemen we deel aan het overleg met de Kiesraad. De Kiesraad gaat de waterschappen ondersteunen op de verschillende processen uit de Kieswet. Voor de verkiezingen van de geborgde zetels zijn in overleg met de Unie, de Vereniging van Bos- en Natuurterreineigenaren en de Land- en Tuinbouw Organisatie Noord de desbetreffende kiesreglementen geactualiseerd en inmiddels in het Waterschapsblad gepubliceerd.

Naast de landelijke publiekscampagnes vanuit het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en die van de Unie van Waterschappen hebben wij de eigen aanvullende opkomstbevorderende campagne in voorbereiding. Ook zijn, in samenwerking met ProDemos, cursussen georganiseerd voor aspirant bestuursleden en organiseren we een bijeenkomst samen met de provincie. Ook het inwerkprogramma voor nieuwe bestuursleden is in voorbereiding.

Weerbaarheid

Weerbaarheid is het vermogen van Zuiderzeeland om ons beheergebied bewoonbaar en veilig te houden door onze publieke taken zo goed en lang mogelijk voort te zetten bij grootschalige verstoring. De focus ligt momenteel op de impact van langdurige stroomuitval, het onderwerp weerbaarheid is breder. Het gaat ook over cybersecurity, ondermijning, bestuurlijke integriteit, sabotage, veiligheid van onze objecten, crisisbeheersing en verstoring door klimaatverandering. Het gaat om veerkracht en flexibiliteit bij onverwachte gebeurtenissen. Dit thema is altijd relevant, maar nu extra actueel door de dynamiek van de geopolitiek en doorgaande klimaatontwikkelingen. In de AB-vergadering van 25 mei 2025 bent u hierover algemeen geïnformeerd.

Op de korte termijn (eerste helft van 2026) focussen we op de gevolgen van langdurige stroomuitval met voorstellen voor noodbemaling, noodcommunicatie, de benodigde crisisorganisatie voor de toekomst en actualiseren we onze inzet- en crisisplannen. Het voorstel met financiële consequenties wordt u medio 2026 voorgelegd.

Parallel hieraan wordt gewerkt aan een bredere versterking van de weerbaarheid op de lange termijn. Dit omvat strategische keuzes over prioritering van schaarse middelen bij verstoring, een weerbare organisatiecultuur, regionale samenwerking en aandacht voor de herstelfase en energieonafhankelijkheid. Het betreft ook de implementatie van nieuwe wetgeving (Cyberveiligheidswet en Wet weerbaarheid kritische entiteiten die naar verwachting medio dit jaar van kracht worden). Dit vereist tempo, maar ook een gedegen plan. In het najaar van 2026 willen we u meenemen in de plannen hiervoor, met een doorkijk naar te maken keuzes en financiële consequenties.

Waterbeheerprogramma

Voor de periode 2028–2033 wordt een nieuw Waterbeheerprogramma (WBP) opgesteld als opvolger van het huidige programma. Het WBP is een strategisch uitvoeringsprogramma dat uitgaat van bestaand en vastgesteld beleid en wettelijke opgaven. Het WBP positioneert nieuwe ontwikkelingen en thema's en agendeert deze voor toekomstige uitwerking binnen de reguliere bestuurlijke trajecten.

Het proces is nauw afgestemd met de provincie vanwege de parallelle actualisatie van het Regionaal Waterprogramma, zodat een eenduidige koers voor het regionale waterbeheer wordt geborgd. Het ontwerp-WBP wordt eind 2026 ter inzage gelegd door het college, waarna vaststelling door het Algemeen Bestuur is voorzien rond de zomer van 2027. Daarbij vormt het WBP, net als in de huidige planperiode, een belangrijke onderlegger voor de Begroting en Meerjarenraming, doordat het richting geeft aan de keuzes en inzet van het waterschap in de komende jaren.

Strategietrajecten en samenhang

In het najaar van 2025 is bij de bestuursconferentie gestart met een traject om strategisch en meerjarig vooruit te kijken, dit in lijn met de bespreking van de kadernota in de AB van juli 2025. In die conferentie werd aan de hand van een presentatie door Alex Hekman stilgestaan bij wat voor ons ligt. Het volgende inzicht werd gedeeld: Voordat je kan spreken over onderwerpen als toekomstige lastendruk heb je te bepalen hoe je je wil verhouden tot de toekomst. Wie wil je zijn als je kijkt naar wat je te wachten staat? Hoe verhoudt zich dat tot wie je nu bent? Vanuit dat verhaal maak je de keuzes hoe je wil handelen. Die keuzes hebben financiële consequenties en leiden tot een lastendruk. Vanuit het AB is een werkgroep samengesteld, die verder spreekt over deze strategische verkenning en wat daarvoor nodig is. Het is nu nog te vroeg voor een strategisch gesprek. Het verzamelen van de benodigde kennis is nog volop gaande. Langs de lijnen van verleden, heden en toekomst zal informatie worden verzameld en zullen inzichten tot stand komen.

Verkenning naar de grenzen van het bodem- en watersysteem

De verkenning naar de grenzen van het water- en bodemsysteem laat zien onder welke omstandigheden grenzen van het water- en bodemsysteem in beeld komen. Deze grenzen hangen in sterke mate samen met klimaatverandering en systeemkeuzes buiten ons gebied, zoals ontwikkelingen rond het IJsselmeer en de zoetwaterverdeling. In 2026 wordt de inhoudelijke analyse vertaald naar de bestuurlijke en maatschappelijke betekenis. De vragen over wat deze inzichten betekenen voor de rol, positionering en toekomstige keuzes van het waterschap komen in beeld. De uitkomsten worden in samenhang opgepakt met de strategische verkenning en het principe van water en bodem sturend.

Beleidshuis actueel houden

Op 10 juni 2025 heeft het Algemeen Bestuur het plan van aanpak op hoofdlijnen voor het beleidshuis vastgesteld, inclusief bijbehorend budget. Onderdeel van deze opdracht is een verdiepende analyse van het huidige 'Beleidshuis'; een overzicht van al het waterschapsbeleid, -visies en -regels voor de fysieke leefomgeving. Doel is inzicht verschaffen in de huidige staat van het Beleidshuis, de beleidscyclus vastleggen en inregelen, externe publicatie van het Beleidshuis, eenduidigheid in beleid en een stevig fundament leggen voor een continu actueel Beleidshuis. In 2028 moet dit volledig op orde zijn.

Met het Beleidshuis op orde vergroten we onder andere het overzicht, de samenhang, de doelsturing en efficiëntie van de kerntaken van het waterschap. Het waterbelang kan op deze wijze beter geborgd worden. Medio 2026 ontvangt het AB een uitgebreider stuk ter kennisname.

Water en bodem sturend en de invulling hiervan in onze omgeving

Water en bodem sturend staat hoog op de agenda van het waterschap. Meer aandacht voor het water en de bodem in ruimtelijke processen en het gebruik van de ruimte draagt bij aan toekomstbestendig waterbeheer tegen aanvaardbare kosten. Zo worden eventuele gevolgen van ruimtelijke keuzes niet afgewenteld op toekomstige generaties. Vanuit deze insteek brengen wij onze inzichten in bij de ontwikkeling van de ruimtelijke en programmatische visies van het rijk, de provincie en de gemeenten. Daarnaast brengen wij onze inzichten in bij de samenwerking met onze partners, via gebiedsprocessen en concrete projecten zoals de sponsstrategie (Regio Zwolle) en de pilots bodemdaling.

Daarnaast wordt gewerkt aan een omgevings- en positioneringsagenda om effectiever samen te werken met partners. Deze agenda wordt in 2027 aan het AB voorgelegd.

Defensie ontwikkelingen in ons gebied

In ons beheergebied spelen meerdere grote ruimtelijke ontwikkelingen, waaronder defensieprojecten zoals de kazerne en de stationering van F35's. Het waterschap is vanuit het waterbelang betrokken bij de inrichting van het kazerneterrein en de uitbreiding van Lelystad Airport. Daarnaast is het waterschap bevoegd gezag voor het verlenen van omgevingsvergunningen voor wateractiviteiten, met focus op waterbelangen en vergunningverlening.

Klimaatadaptief Flevoland en stresstesten

Binnen de werkregio Klimaatadaptief Flevoland werkt het waterschap samen met partners aan de uitvoering van het Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie. Onder trekkerschap van de provincie worden de volgende stappen in de bovenregionale stresstest gezet: na het opleveren van de waterbeelden, volgen gevolgenanalyses en worden de risicodialogen opgestart. In de risicodialogen worden de gevolgen van weersextremen geduid op onder meer vitale functies. Hiermee worden klimaateffecten inzichtelijk en maatschappelijk en bestuurlijk bespreekbaar gemaakt. Het waterschap werkt met de gemeenten uit ons beheergebied samen om de bovenregionale en lokale stresstesten met elkaar te verbinden. Het Algemeen Bestuur wordt tijdig betrokken in de bestuurlijke consequenties op basis van deze dialogen, maatschappelijke impact en de regionale samenhang.

Klimaatadaptatie: sponsstrategie in de Regio Zwolle

Binnen de regio Zwolle wordt, in opvolging van de sponsstrategie, gewerkt aan een klimaatadaptieve delta waar vanuit de keuzes en gesteldheid van water en bodem gewerkt wordt aan toekomstbestendigheid. Waterschap Zuiderzeeland is betrokken geweest bij een rapportage over de deelregio DUN (Dronten-Urk-Noordoostpolder). De Regio Zwolle heeft besloten een vervolg te willen geven aan concretisering van deze strategie. De uitkomsten hiervan worden in 2027 verwacht. Het waterschap zal de uitkomsten meenemen in het proces water en bodem sturend. Deze uitwerkingen zullen in 2027 aan het algemeen bestuur worden voorgelegd.

Waterschapsverordening en legger

Bij de start van de Omgevingswet op 1 januari 2024 zijn de oude 'Keur' en landelijke regels 1-op-1 (beleidsneutraal) omgezet. In de komende tijd wordt deze verordening inhoudelijk verrijkt met nieuw, eigen beleid. Dit kan door regels aan te scherpen of toevoegen op gebieden als:

- **Waterkwaliteit:** aanpakken van lozingen en verbeteren van de ecologische toestand. Hiermee herstellen we en vullen we de verordening aan, zodat deze beter aansluit bij de KRW-doelen
- **Klimaatadaptatie & -mitigatie:** regels voor retentie van en onttrekken van water en maatregelen tegen wateroverlast. Als eerste hebben we onze regels voor compensatie verharding en versnelde afvoer aangepast. We willen dat de verordening een rol kan spelen om grip te houden op ruimtelijke ontwikkelingen die invloed hebben op het watersysteem
- **Waterkwantiteit:** Beheer van waterkeringen, watergangen en grondwater, aangepast aan de lokale situatie.

Zuiderzeeland wil een belangrijke partner zijn bij de ruimtelijke ontwikkeling, om die rol te vervullen is het ook belangrijk dat de instrumenten die we hebben zoals de legger en de waterschapsverordening hiervoor up-to-date zijn en blijven.

Vervolg op de intentieovereenkomst landelijk gebied

Negentien partijen (waaronder Waterschap Zuiderzeeland) hebben in december 2025 de intentieverklaring Uitvoeringsaanpak Landelijk Gebied Flevoland ondertekend. In deze verklaring zijn werkafspraken vastgelegd over hun samenwerking in en voor het landelijk gebied van Flevoland. De partijen willen op basis van deze afspraken gezamenlijk toewerken naar een toekomstbestendig landelijk gebied. Dit doen ze door hun uitvoeringskracht te bundelen in een integrale regionale uitvoeringsaanpak waarmee de doelstellingen uit het Ambitiedocument Landelijk Gebied Flevoland worden gerealiseerd. De eerste stappen richting uitvoering zijn het opstellen van de uitvoeringsagenda waarin de projecten en maatregelen van de verschillende partijen worden geprogrammeerd en het vormgeven van de bestuurlijke samenwerkingsstructuur.

Uitdaagrecht

Het uitdaagrecht geeft inwoners en maatschappelijke organisaties de mogelijkheid om overheidstaken over te nemen. Dit kan als zij denken dat zij deze taken beter, efficiënter of effectiever kunnen uitvoeren. Per 1 januari is de wet versterking participatie op decentraal niveau van kracht. Het uitdaagrecht is verankerd in deze wet. Tot eind 2026 hebben we de tijd om dit recht in de participatieverordening op te nemen. Medio 2026 staat dit onderwerp beeldvormend op de agenda van het AB, waarna de participatieverordening wordt aangepast en eind dit jaar besluitvormend op de AB-agenda staat.

Vooruitblik naar vervolg energiestrategie, waaronder flexibel malen, fossielvrij en batterijen

In 2026 zal de energiestrategie geëvalueerd worden en daar waar nodig is wordt er bijgestuurd. We werken bijvoorbeeld aan de optimale sturing van de gemalen. In 2027 gaan we hiervan de resultaten in de praktijk zien. Het doel om de sturing van de gemalen te optimaliseren is dan 3 jaar voor de eerder afgesproken datum van 2030 behaald. De gemalen kunnen dan ook bijdragen aan het, onder voorwaarden, verzachten van netcongestie. Zodra alles in de praktijk goed geregeld is kunnen we hierover afspraken gaan maken met de netbeheerder. De verwachting is dat hier ook een financiële bijdrage tegenover staat. We werken verder in de periode tot 2030 aan het fossielvrij maken van onze objecten en het wagenpark. Naast dat dit een significante CO2-besparing oplevert kan dit ook aan de kostenkant voordelig uitpakken, omdat we hiermee nog beter gebruik kunnen maken van ons energiecontract met Windpark Hanze. Het onderzoek naar het opvangen van netcongestieproblematiek met batterijen voeren we uit. Afhankelijk van de uitkomsten hiervan zullen er in de periode vanaf 2027 ook investering worden gevraagd in batterijen. Uiteraard wordt er gekeken of de batterijen multifunctioneel ingezet kunnen worden. Naast het voorkomen van te hoge stroompieken gaat het dan om het verhogen van het verbruik van zelf opgewekte energie en het profiteren van prijsschommelingen.

Klimaatmaatpak in onze uitvoering van onze taken

Klimaatmaatregelen in de uitvoering van onze taken zijn opgenomen in de meerjarenonderhoud- en beheerplannen. Vanaf 2027 geldt dat in bepaalde projecten het hanteren van de Milieukostenindicator (MKI)

verplicht wordt. De impact op de kosten is van te voren niet goed in te schatten. Ook geldt dat er in de periode tot 2031 steeds strengere maatregelen worden genomen om projecten emissieloos uit te laten voeren, conform afspraken in het convenant Schoon- en emissieloos bouwen (SEB). In 2026 organiseren we samen met een aantal andere waterschappen een grote markconsultatie om de impact hiervan goed in te kunnen schatten.

Deltabeslissingen

Dit jaar vindt de zesjaarlijkse herijking van de deltabeslissingen plaats. De deltabeslissing waterveiligheid verandert niet. In het IJsselmeergebied moet rekening worden gehouden met grotere pieken in het waterpeil van de meren. In de herijking van het Deltaprogramma Ruimtelijke adaptatie is aandacht voor de versterking van de weerbaarheid bij weersextremen en in crisissituaties, dit krijgt ook een verdere uitwerking in de deelbeslissing wateroverlast.

Het Deltaprogramma/de Deltabeslissing IJsselmeergebied adviseert de zoetwaterbuffer in het IJsselmeergebied stapsgewijs te vergroten, vraagt aandacht voor de aanpassing van de afvoerverdeling over de Rijntakken bij laagwater. De ontoereikende financiële middelen voor de meest noodzakelijke maatregelen is zorgelijk. De meest urgente opgave zijn de levensduurverlengende maatregelen voor de bestaande spuisluizen in de afsluitdijk. Deze zijn aan het einde van hun levensduur en er is geen zicht op financiering. De deltabeslissingen worden in 2027 definitief vastgesteld. De effecten voor het waterschap zullen we ook in 2027 bestuurlijk behandelen.

1.2. Programma Waterveiligheid

Zuiderzeeland versterkt eigen dijken

Waterschap Zuiderzeeland werkt vanuit zijn wettelijke zorgplicht continu aan zijn eigen versterkingsopgave. Met als doel niet alleen te voldoen aan de huidige normen, maar ook bij te dragen aan een toekomstbestendige waterveiligheid richting 2050 en verder. Onze eigen opgave richt zich op tijdig signaleren, onderzoeken en waar nodig versterken van de primaire keringen, zodat waterveiligheid ook op de lange termijn geborgd blijft. Daarbij stuurt Zuiderzeeland op samenhang tussen projecten, doelmatige inzet van middelen en flexibiliteit om in te spelen op nieuwe inzichten, ontwikkelingen en innovaties.

Evaluatie beoordelingen en vervolg vanaf 2029

Van 2023 tot 2035 loopt de tweede beoordelingsronde voor primaire waterkeringen. Het eerste voorlopige oordeel uit de eerste beoordelingsronde is in 2025 omgezet naar een definitief oordeel en ter kennisname aangeboden aan het Algemeen Bestuur. De overige vier voorlopige oordelen moeten vóór 1 januari 2029 worden omgezet naar een definitief oordeel. Na 2029 worden de keringen met een definitief oordeel opnieuw beoordeeld, mits deze niet in een versterkingsproject zitten.

In 2027 vindt een evaluatie plaats van de eerste jaren van de tweede beoordelingsronde, waarbij wordt gekeken naar de areaalplanning en de benodigde kosten vanaf 2029. Op basis hiervan wordt een voorstel opgesteld voor het Algemeen Bestuur.

Actualisatie ontwerpprogrammering HWBP 2028–2039 is gaande

Binnen het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP) wordt jaarlijks gewerkt aan een voortrollende landelijke programmering voor de versterking van primaire waterkeringen. Als onderdeel van deze cyclus actualiseren de waterschappen ieder jaar de gegevens van hun projecten, waaronder planning, scope, kostenramingen en risico's. Deze informatie vormt de basis van de meerjarige programmering van het HWBP

In de huidige cyclus is in april 2026 gestart met het actualiseren van de projectgegevens door de waterschappen. De aangeleverde informatie wordt verwerkt in het ontwerpprogramma, dat in het najaar 2026 ter consultatie wordt voorgelegd aan de waterschappen. Omdat het proces zich op het moment van schrijven nog in een vroege fase bevindt, kunnen nog geen uitspraken worden gedaan over de inhoud van het ontwerpprogramma 2028–2039.

Onze inzet op een stabiele en geleidelijke programmering (oordelen C in landelijke programmering)

Waterschap Zuiderzeeland heeft als beheerder van de primaire waterkeringen een wettelijke zorgplicht om te zorgen voor veilige dijken die voldoen aan de geldende normen. Vanuit deze zorgplicht beschikt het waterschap over een eigen versterkingsopgave en planning. Binnen het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP) worden dijktrajecten op basis van landelijke prioritering ingedeeld in urgentie categorieën, waarbij een C-oordeel aangeeft dat een traject volgens de huidige landelijke beoordeling een relatief lagere urgentie heeft ten opzichte van andere versterkingsopgaven.

Wanneer projecten uitsluitend op basis van de landelijke C-categorisering worden ingepland, bestaat het risico dat meerdere dijkversterkingsprojecten pas in een latere periode gelijktijdig tot uitvoering komen. Dit

kan leiden tot pieken in investeringen en druk op de uitvoeringscapaciteit. Waterschap Zuiderzeeland zet daarom in op een stabiele en geleidelijke programmering van versterkingsprojecten, met een bewuste overlap tussen projecten om continuïteit in kennis en capaciteit te borgen. Zo kan de organisatie duurzaam worden benut en zijn we tijdig klaar met de volledige versterkingsopgave van waterschap Zuiderzeeland.

De verwachte omvang van de C-oordelen binnen de programmering kan op termijn aanleiding geven tot congestie: meerdere trajecten die op termijn tegelijkertijd aandacht vragen. Om niet in die congestie verstrikt te raken, zoekt Waterschap Zuiderzeeland actief naar oplossingen die de doorlooptijd van C-trajecten verkorten en de programmering beheersbaar houden.

Werken onder eigen dienst

Voor elke versterking van een primaire waterkering moet op grond van de Omgevingswet een projectprocedure worden doorlopen. Veel waterschappen ervaren deze procedure bij kleinere versterkingsprojecten als relatief zwaar en niet in verhouding tot de beperkte omvang en effecten op milieu en omgeving.

Om dit te verbeteren is in 2025 een landelijke werkgroep gestart met vertegenwoordigers van het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat en de waterschappen, waaraan ook Waterschap Zuiderzeeland deelneemt. De werkgroep onderzoekt hoe kleinere versterkingsopgaven efficiënter kunnen worden georganiseerd en zoekt in 2026 ook afstemming met de provincies. Daarbij worden voorstellen uitgewerkt om, waar passend, sneller en doelmatiger te werken, bijvoorbeeld door vaker gebruik te maken van een eigen vergunningprocedure in plaats van een volledige projectprocedure.

Binnen de regionale samenwerking Rijn-Oost is Waterschap Zuiderzeeland mede-initiator van een pilot Werken onder Eigen Dienst. Doel van deze pilot is om ervaring op te doen met een efficiëntere aanpak van kleinere versterkingsopgaven, in het bijzonder trajecten met een C-oordeel. Door de doorlooptijd van dergelijke projecten te verkorten en kosten te verlagen, draagt de pilot direct bij aan een beter beheersbare programmering van de C-opgaven. Binnen de Rijn-Oost samenwerking zal Zuiderzeeland een geschikt dijktraject aanwijzen voor de uitvoering van deze pilot.

Landelijke herijking Hoogwaterbeschermingsprogramma

Het Rijk en de waterschappen hebben gezamenlijk het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP) herijkt. De bestuurlijke afspraken die hieruit zijn voortgekomen, zijn eind 2025 vastgesteld in de Ledenvergadering van de Unie van Waterschappen en in het Programmabestuur HWBP. Waterschap Zuiderzeeland volgt deze ontwikkeling actief en draagt bij aan de verdere concretisering binnen het landelijke HWBP programma.

De herijking richt zich op onder meer de omvang van de opgave en de beschikbare middelen, de regie op programmaniveau, sturing in de vroege projectfase en het vergroten van de doelmatigheid. Aanleiding hiervoor zijn onder andere de structureel gestegen kosten van dijkversterkingen, de groei van de landelijke opgave en het achterblijvende uitvoeringstempo ten opzichte van de oorspronkelijke planning. Voor Waterschap Zuiderzeeland vormen deze afspraken een belangrijk kader voor de verdere uitvoering van de eigen versterkingsopgave binnen het HWBP.

Implementatie van de rol als wegbeheerder

Bij de versterking van de IJsselmeerdijk is bestuurlijk afgesproken het inspectiepad fietsvriendelijk in te richten. Uit extern advies blijkt dat het waterschap als wegbeheerder verantwoordelijk is voor de veiligheid van alle gebruikers van het inspectiepad. Dit geldt niet alleen voor de IJsselmeerdijk, maar ook voor andere inspectiepaden die zijn opengesteld voor (recreatief) medegebruik.

In 2026 wordt onderzocht hoe invulling kan worden gegeven aan deze verantwoordelijkheid, onder meer via maatregelen in de fysieke inrichting, beheer en onderhoud en veiligheidsprocedures. Een deel van deze maatregelen is noodzakelijk, terwijl andere opties een bestuurlijke afweging vragen. Afhankelijk van deze keuzes kunnen extra kosten voor het waterschap ontstaan.

1.3. Programma Voldoende en gezond water

Werken binnen de kaders van de natuurwetgeving

In 2025 is een nieuwe gedragscode voor bestendig beheer en onderhoud vastgesteld. In 2026 heeft het college een procesbeschrijving vastgesteld voor het werken binnen de kaders van de natuurwetgeving. Deze beschrijft hoe het waterschap werkzaamheden uitvoert in relatie tot natuurwetgeving. De toepassing hiervan kan leiden tot aanpassingen in beheer en onderhoud, onder meer doordat de gedragscode strengere eisen stelt en er beter inzicht ontstaat in de aanwezigheid van beschermde soorten.

Wanneer blijkt dat de huidige werkwijze niet voldoet aan de natuurwetgeving, kan dit leiden tot aanpassingen in het beheer. De ervaringen in het komende beheerjaar geven hier meer duidelijkheid over.

Eventuele meerkosten worden, indien van toepassing, meegenomen via het MJOP Waterbeheer in het reguliere begrotingsproces.

Evaluatie beheer en onderhoud van watergangen

De uitvoering van beheer en onderhoud van watergangen is de afgelopen jaren beïnvloed door verschillende ontwikkelingen, waaronder aangescherpte natuurwetgeving, de doelen uit de Agenda Biodiversiteit en veranderingen binnen het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB). Deze ontwikkelingen bieden zowel kansen als beperkingen. Vanaf 2026 wordt onderzocht of het beheer en onderhoud kan worden verbeterd binnen deze kaders, met de bestuurlijke uitgangspunten (AB-kader) als basis. De resultaten worden in 2027 aan het college voorgelegd. Eventuele aanpassingen kunnen vanaf 2028 financiële gevolgen hebben.

Opvolging uitkomsten toetsing regionale wateroverlastnormen (watersysteemtoets)

De toetsing aan de regionale wateroverlastnormen was bij het opstellen van de Kadernota nog niet afgerond. De verwachting is dat naast bestaande opgaven ook nieuwe wateropgaven naar voren komen, met name als gevolg van bodemdaling en klimaatverandering.

Per opgave wordt onderzocht of deze op maatschappelijk aanvaardbare wijze kan worden opgelost. Waar dat mogelijk is, wordt gezien of uitvoering via regulier onderhoud kan plaatsvinden of dat aanvullend budget nodig is. Indien oplossingen niet haalbaar zijn, wordt samen met de provincie een bestuurlijk traject gestart om de normen aan te passen.

Actualisatie beleidsregel sloten

In 2024 is de beleidsregel maaischouw geëvalueerd in samenwerking met gebiedspartners. Op basis daarvan zijn nieuwe doelen en uitgangspunten opgesteld en besproken met het college en het Algemeen Bestuur. Tegelijkertijd zorgden aangescherpte natuurwetgeving en een nieuwe gedragscode voor knelpunten in de eerste uitwerking van de beleidsregel, mede door reacties op de conceptschouwkaart.

Daarom wordt nu gekozen voor een bredere aanpak, waarbij maaischouw wordt gecombineerd met het herprofilen van sloten. Dit onderdeel is nog in ontwikkeling. Het herprofilen van sloten vraagt meer inzet van onderhoudsplichtigen dan alleen maaien en schonen. Afhankelijk van bestuurlijke keuzes rond het al dan niet leveren van een bijdrage, brengt dit vanaf 2028 mogelijk extra kosten met zich mee.

Gebiedsproces bodemdaling

Het gebiedsproces bodemdaling bevindt zich momenteel in de onderzoeksfase. Naar verwachting worden begin 2029 de projectresultaten in de vorm van handelingsperspectieven opgeleverd. Parallel aan het opstellen van deze handelingsperspectieven wordt een korte- en langetermijnvisie opgesteld. Vanwege de samenhang met provinciaal en gemeentelijk beleid is afstemming met medeoverheden hierbij essentieel. Daarnaast kan het zijn dat (grootschalige) investeringen vereist zijn om invulling te geven aan de handelingsperspectieven. Deze investeringen worden voorgelegd aan het bestuur ter afweging.

Exotenbestrijding (waaronder rivierkreeften)

Exoten vormen een toenemend probleem en krijgen steeds meer aandacht van overheden en terreinbeheerders. Voor het waterschap hebben zij impact op zowel de uitvoering van taken als de biodiversiteit. Sinds 2022 wordt gewerkt met een vastgestelde exotenaanpak, gericht op signaleren, bestrijden/beheren en monitoren van soorten.

Omdat de situatie continu verandert, wordt op dit moment onderzocht of de aanpak voor rivierkreeften nog passend is. In 2025 is gestart met monitoring van rivierkreeften in de Noordoostpolder, inclusief mogelijke effecten op waterkwaliteit en waterbeheer. In de komende jaren willen we deze monitoring uitbreiden naar de rest van het beheergebied. Tegelijkertijd blijft het waterschap samenwerken met gebiedspartners aan de bestrijding van onder andere reuzenberenklauw, ongelijkbladig vederkruid en watercrassula.

Zoetwaterbeschikbaarheid

In 2025 is de Uitgangspuntennotitie Zoetwaterbeschikbaarheid, inclusief uitvoeringsprogramma vastgesteld. Tot en met 2030 werken we aan de uitvoering hiervan. Voorlopig ligt de focus op de maatschappelijke kosten baten analyse (mkba) water slim verdelen en de pilot Eendentocht/Meerkoetentocht. Voor de pilot Eendentocht/Meerkoetentocht is SIG-subsidie toegekend, daarnaast loopt nog een aanvraag in het kader van de DAW-impulsregeling. De uitkomsten van de mkba vormen de basis voor bestuurlijke besluitvorming over de voorkeursvariant voor het wel of niet uitbreiden van wateraanvoer in de Flevopolders. Als wordt gekozen voor uitbreiden van wateraanvoer leidt dit tot grote investeringen in het watersysteem.

Kaderrichtlijn water, eerste vooruitblik naar het nieuwe KRW-maatregelenprogramma 2028-2033

Vanaf begin 2027 wordt het ontwerp-Waterbeheerprogramma van het waterschap ter inzage gelegd. Het definitieve programma wordt eind 2027 vastgesteld. Onderdeel hiervan is het KRW-maatregelen-programma van het waterschap voor de periode 2028-2033. Op dit moment is er nog geen volledig beeld van de benodigde maatregelen. Het waterschap zal in ieder geval door moeten gaan met de uitvoering van maatregelen die tijdens de 3e KRW-planperiode zijn gestart maar nog niet zijn afgerond. Dit betreft de realisatie van de vispassage bij gemaal De Blocq van Kuffeler en de vervanging van de gecreosoteerde oeverbeschoeiing in de Noordoostpolder.

Wat tevens als KRW-maatregel gezien kan worden is de monitoring van het ondiepe grondwater. Dit start naar verwachting in 2027. Verder zal in 2026 onderzoek opgestart worden naar nog aanwezige behandelde oeverbeschoeiing in Zuidelijk en Oostelijk Flevoland (ZOF). Afhankelijk van wijze van behandeling, gecreosoteerd of gewolmaniseerd, kunnen hier respectievelijk PAK en arseen uit vrijkomen. De gecreosoteerde oeverbeschoeiing veroorzaakt in de Noordoostpolder normoverschrijdingen van de PAK fluorantheen. In ZOF is dit nu niet het geval. Door aanpassing van de Europese Richtlijn Prioritair Stoffen echter, gelden vanaf 2028 strengere normen voor verschillende stoffen, waaronder fluorantheen (norm wordt circa 8x strenger). Naar verwachting zal hierdoor ook in de ZOF de norm voor fluorantheen overschreden worden. Het is daarom van belang dat in beeld wordt gebracht waar nog gecreosoteerde oeverbeschoeiing staat in de ZOF. Ditzelfde geldt voor gewolmaniseerde beschoeiing omdat dit als belangrijke antropogene bron van arseen wordt gezien en arseen in veel van onze waterlichamen de norm overschrijdt. NB: ook kwel is een belangrijke bron van arseen. Afhankelijk van de uitkomsten zal er vervolgens een maatregelenprogramma moeten worden opgesteld.

In 2026 wordt verder de emissie-immissietoets voor de KRW-relevante stoffen (prioritaire stoffen en overige verontreinigingen) uitgevoerd. Afhankelijk van de uitkomsten kan dit ertoe leiden dat er extra emissie beperkende maatregelen op de zuiveringen genomen moeten worden.

Vervolg Actieplan Bodem en Water vanaf 2028

Op 15 december 2020 heeft het Algemeen Bestuur besloten de uitvoering van het Actieplan Bodem en Water (ABW) te continueren tot en met 2027. Met het oog op een vervolg vanaf 2028 willen we het ABW evalueren. Daarbij worden belangrijke ontwikkelingen betrokken, waaronder de invoering van doelsturing (naar aanleiding van het advies van de rekenkamer), de verwachte inwerkingtreding van het 8e Actieprogramma Nitraatrichtlijn begin 2027 en het aflopen van de derde planperiode van het 3de stroomgebiedsbeheerplan in het kader van de Kaderrichtlijn Water in december 2027.

Om deze ontwikkelingen zorgvuldig te kunnen meenemen, wordt de evaluatie uitgevoerd in 2028. Dit biedt tevens de mogelijkheid om de resultaten van de doelsturing te betrekken.

1.4. Programma Schoon, gezuiverd water

Integrale aanpak afvalwaterketen als kapstok

De uitdagingen in de waterketen zijn groot. Onze AWZI's moeten tijdig worden uitgebreid om het toenemende aanbod van afvalwater en steeds strengere eisen te voldoen. Daarnaast worden onze assets ouder, wat leidt tot vervangingsinvesteringen. Ook willen we onze bedrijfsvoering steeds verder verduurzamen. In de integrale aanpak afvalwaterketen die in 2021 is vastgesteld ligt vast dat we maatregelen in samenhang met de verschillende doelen en onze omgeving afwegen. We weten ook dat er tussentijds altijd ontwikkelingen ontstaan waardoor we moeten bijstellen. Daarbij houden we rekening prestaties, kosten en risico's, zodat we verantwoord blijven investeren in onze opgaven. Ook in de komende jaren blijven we werken volgens deze aanpak.

Groeiambities gemeenten en impact op transportstelsel

De gemeente Almere kan doorgroeien met nog 35.000 tot 60.000 woningen. Deze woningen worden vooral gebouwd in Pampus, Oosterwold en rondom het centrum. De uiteindelijke ambitie voor Almere is 400.000 inwoners. Het systeem is, met de geplande uitbreiding voor het transportstelsel en het project Almere Fit for the future, klaar voor deze plannen.

In Noordoostpolder is, naast de huidige lokale vraag aan 3.300 nieuwe woningen, er behoefte om minimaal 5.000 extra woningen te realiseren voor woningzoekenden van buiten de gemeente. Deze nieuwe woningen worden gebouwd in en rondom de dorpen, in Emmeloord en op vrijkomende boerenerven (afhankelijk van het nieuwe provinciale ervenbeleid). Enkele maatregelen op de zuivering Tollebeek om het zuiveringsproces te optimaliseren en capaciteit te vergroten (door bijv. een DAF-installatie op de AWZI of een deelstroombehandeling) en aanpassingen aan het transportstelsel om de capaciteit te vergroten zijn al geprogrammeerd. Vooralsnog zijn er geen nieuwe rioolgemalen of persleidingen nodig. Naast maatregelen die we zelf treffen, onderzoeken we in een gebiedsproces mogelijke scenario's voor de middellange en lange

termijn. Vanuit onze rol spreken we onze partners aan op hun verantwoordelijkheid om samen de druk op het stelsel te beheersen.

De verwachte bevolking groei in de gemeente Urk is van 20.776 inwoners in 2019 naar 26.500 in 2040. Tot 2030 wil de gemeente meer dan 1.000 nieuwe woningen bouwen om voldoende, betaalbare en passende woonruimte te realiseren. Samen werken we aan de maatregelen uit de uitvoeringsagenda om hier goed op voorbereid te zijn.

Uitbreiding AWZI Tollebeek

De situatie voor de AWZI Tollebeek is complex omdat er meerdere factoren spelen. Op dit moment is de restcapaciteit beperkt, maar kan de groei aan woningen wel worden opgevangen. Door een drinkwatertekort voor bedrijven is de groei aan afvalwater de komende jaren beperkt. Maar zijn de ambities van de industrie in met name Urk hoog. Verder speelt discrepantie en vetproblematiek een grote rol. Hier werken we samen met gebiedspartners (gemeente en Omgevingsdienst) en zetten we in op het VTH-spoor voor maatregelen aan de bron. We werken aan scenario's om het afvalwatersysteem op orde te houden en te anticiperen op de ontwikkelingen. Dit moet ook meer inzicht geven in de planning en met name wanneer we hierin keuzes moeten maken.

Een variant waar de komende tijd gericht naar wordt gekeken betreft de vraag in welke volgorde maatregelen moeten worden genomen op de AWZI's Dronten en Tollebeek. In de investeringsplanning is er nu van uit gegaan, dat de AWZI Dronten als eerste wordt uitgebreid. Een mogelijk scenario is dat het logischer is om maatregelen op de AWZI Tollebeek prioriteit te geven. Zonodig wordt de investeringsplanning bij de opstelling van de B&MR 2027-2031 in het najaar op aangepast.

In totaal worden er 9.000 woningen gebouwd in de gemeente Dronten. Voor 3.300 woningen zijn er al plannen. Naar verwachting komen daar tot 2050 nog ca. 5.000-6.000 woningen bij. We zijn een studie aan het opstarten om de capaciteit van het transportstelsel uit te breiden. De maatregelen die nodig zijn op de zuivering om voorbereid te zijn op de groei, zijn bekend.

Uitbreiding AWZI Dronten

Er is een studie gedaan naar de opties voor capaciteitsuitbreiding van de AWZI Dronten. Dit wordt op dit moment verder onderzocht. De uitkomst van deze studie wordt geëvalueerd en hieruit volgt een voorkeursvariant die vervolgens verder wordt uitgewerkt naar proces en om de investeringen beter in beeld te krijgen wat weer input is voor de bestuurlijke besluitvorming. Daarbij worden maatregelen ook in samenhang bekeken met andere AWZI's (qua prioritering/interne capaciteit speelt hier met name ook de samenhang met maatregelen op de AWZI Tollebeek).

De gemeente Lelystad heeft de ambitie een tweede schaa sprong te maken: doorgroeien naar een omvang van 120.000 inwoners. Een groot deel van de woningen wordt gerealiseerd in Zuiderhage, daarnaast zijn Zuigerplasdreef en Waterfront belangrijke groeigebieden. Het huidige systeem heeft voldoende capaciteit om dit op te vangen.

Om te voorzien in de woonbehoefte zal de gemeente Zeewolde 'organisch' groeien, een toename van ca. 200 woningen per jaar (exclusief Oosterwold-Zeewolde). Dit resulteert in de nieuwbouw van 2.500 – 3.000 woningen tot 2040. Hiernaast worden er 15.000 woningen in fase 2 Oosterwold Zeewolde gerealiseerd. Uit een studie (2025) is duidelijk geworden welke uitbreidingen er nodig zijn in het transportstelsel en op de zuivering.

Biophree en DEX-filter

De ontwikkeling van Biophree (fosfaatterugwinning) binnen het Nationaal Groeifonds is overgedragen aan waterschap Rijn en IJssel, dat deze technologie zal realiseren op de AWZI Aalten. De voortgang hiervan wordt gevolgd.

Ten aanzien van het DEX-filter binnen het Nationaal Groeifonds is besloten deze niet voor 31-12-2028 te realiseren. De lopende pilot, uitgevoerd in samenwerking met de waterschappen Hollandse Delta en Brabantse Delta, wordt afgerond. Daarbij vindt een evaluatie plaats naar de haalbaarheid van de technologie. Ook worden alternatieve oplossingen betrokken, met als doel te komen tot een effectieve nabehandeling van effluent voor de verwijdering van microverontreinigingen op de AWZI Lelystad.

Afvalwaterakkoorden

In 2026 zijn de afvalwaterakkoorden met de gemeenten Dronten en Lelystad getekend. Aangezien er significante financiële consequenties verbonden zijn aan het veranderen van de afspraken met de gemeente

Zeewolde, is dit uitgesteld tot na de gemeenteraadsverkiezingen. Het afvalwaterakkoord met Zeewolde wordt opgepakt zodra de nieuwe wethouder bekend is.

Bedrijfsafvalwater

De discrepantie is de afgelopen jaren gedaald en op basis van de meest recente gegevens (vanaf 2022 nog niet definitief vastgesteld) komt deze uit rond de 13%. Voor Urk is de discrepantie nog wel hoog en wordt samen met de gemeente en de Omgevingsdienst gewerkt aan de aanpak om dit terug te dringen. Daarbij is gestart met onderzoek om meer inzicht te krijgen op lozingen door terug in het stelsel te kijken vanaf de overnamepunten, ook wel de 'omgekeerde immissietoets' genoemd.

Verder wordt het handelingskader Bedrijfsafvalwater herzien om het beleid beter af te stemmen op de veranderende vraag van bedrijven ten aanzien van lozingen en het effect op het afvalwatersysteem.

Watervoorziening Noordelijk Flevoland

Het gebiedsproces voor een toekomstbestendig watersysteem in Noordelijk Flevoland ontwikkelt zich langs twee sporen. Enerzijds wordt ingezet op een kortetermijnoplossing voor het dreigende drinkwatertekort op Urk, namelijk de realisatie van een waterfabriek in Port of Urk. Deze autonome voorziening voor de productie van industrieel proceswater (beoogd vóór 2030) creëert extra ruimte binnen het regionale drinkwatersysteem en maakt daarmee de geplande woningbouwontwikkeling in Noordelijk Flevoland mogelijk. Anderzijds werkt Vitens aan een langetermijnvisie voor een toekomstbestendige zoetwaterwinstrategie in de regio.

Parallel aan deze ontwikkelingen wordt met de waterfabriek ook voorzien in (voor)zuivering van afvalwater, waarmee knelpunten bij AWZI Tollebeek en binnen de gemeentelijke riolering en transportstromen worden verminderd. In samenwerking met bedrijven wordt gezocht naar een doelmatige, bij voorkeur collectieve oplossing. De mogelijke rol van het waterschap bij deze (voor)zuivering wordt momenteel onderzocht; hierover wordt naar verwachting medio 2026 een advies opgesteld.

Veranderend gebruik van effluent

We zijn gestart met de vraag naar de toekomstige inzet van effluent. Binnen de circulaire visie wordt effluent steeds nadrukkelijker beschouwd als grondstof, die in hoogwaardige vorm kan worden hergebruikt voor toepassingen in onder meer landbouw en industrie. Dit vraagt om een geïntegreerde benadering van waterketen en watersysteem, waarbij effluent niet langer als reststroom wordt gezien, maar als waardevolle bron. Door lozingslocaties strategisch te kiezen (gevoelig versus minder gevoelig water), kan bovendien beter worden gestuurd op ecologische effecten.

Tegelijkertijd neemt de urgentie toe door de toenemende druk op de drinkwatervoorziening en de aankomende verplichtingen rondom aanvullende zuivering van microverontreinigingen, wat hergebruik ook economisch aantrekkelijker kan maken.

Om de kansen en randvoorwaarden nader te verkennen, is een pilot gestart gericht op het hergebruik van effluent binnen een betonfabriek. In dit traject worden de eerste juridische, financiële en governancevraagstukken in beeld gebracht, evenals de mogelijkheden voor opschaling.

Evaluatie tijdelijke decentrale zuivering Oosterwold

Op 31 december 2026 is de decentrale zuivering in Oosterwold drie jaar in bedrijf. Samen met de gemeente Almere en de gebiedsorganisatie wordt de decentrale zuivering geëvalueerd, waarbij de afronding van deze evaluatie wordt verwacht in het derde kwartaal. Op basis van de evaluatie kan een besluit worden genomen over het vervolg van de zuivering. Het beheer- en onderhoudscontract met de aannemer liep tot 1 maart 2026. Vanuit de gemeente is gevraagd of het waterschap het beheer tijdelijk wil overnemen tot aan het eind van 2026, maar dit is niet in lijn met de samenwerkingsovereenkomst en er is onvoldoende capaciteit binnen het waterschap om dit op korte termijn op te pakken. De gemeente maakt over beheer en onderhoud daarom afspraken met de huidige aannemer. De tijdelijke decentrale zuivering is technisch operationeel, maar er is veel aandacht voor het op orde krijgen van de zuiveringsprestatie. Samen met de gebiedsorganisatie en de gemeente zijn verschillende scenario's verkend, en het waterschap geeft adviezen voor optimalisatie van het zuiveringsproces.

Immissietoets: implicaties worden onderzocht

De immissietoets is uitgevoerd, maar moet nog worden beoordeeld in relatie tot de KRW-doelstellingen en de implicaties voor de AWZI's. Belangrijk is welke debieten in het watersysteem bepalend zijn voor de toets en welke eisen hieraan gekoppeld zijn. Ook dient te worden afgewogen welk effect dit heeft op de KRW-doelstelling van het betreffende waterlichaam. Deze afweging (redeneerlijn) is nog niet afgerond, waardoor nog niet kan worden aangegeven welke maatregelen op de AWZI's noodzakelijk zijn.

Klimaatmaatregelen Almere

Er is een verkenning uitgevoerd naar technieken voor fosfaatterugwinning op de AWZI Almere. Een definitieve keuze is nog niet gemaakt, omdat het niet alleen gaat over het terugwinnen van fosfaat (circulariteit), maar ook de impact op CO₂-reductie die fosfaatterugwinning heeft en de kwaliteit en afzet van struviet een rol spelen. Het lopende jaar wordt gebruikt om het beeld compleet te krijgen, waarna een advies aan het Algemeen Bestuur kan worden opgesteld.

Beleid IBA's buitengebied

Het onderzoek naar de werking van individuele behandelingsinstallaties (IBA's) is afgerond en laat zien dat de effluentkwaliteit niet altijd voldoet aan de gestelde eisen. Deze informatie wordt samen met gegevens van de gemeenten verwerkt tot een toekomstplan voor afvalwater in het buitengebied. Het herziene beleid wordt in 2027 aangeboden aan het Algemeen Bestuur. Passend binnen het huidige beleid benutten we kansen wanneer deze zich voordoen voor het saneren van IBA's in de niet-kwetsbare gebieden.

1.5. Programma Financiën, organisatie en informatie

Nederlandse Digitaliseringsstrategie (NDS)

Nederland staat voor grote maatschappelijke opgaven en digitalisering is een belangrijke sleutel om deze aan te pakken. Met de Nederlandse Digitaliseringsstrategie (NDS) stemmen Rijk, provincies, gemeenten, waterschappen en publieke dienstverleners gezamenlijk digitale thema's af met de hoogste urgentie en impact. Voor Waterschap Zuiderzeeland betekent dit een grotere bestuurlijke verantwoordelijkheid: het vraagt actieve deelname aan landelijke programma's en zo nodig kaderstelling en verantwoording over digitale keuzes. Digitalisering is onlosmakelijk verbonden met de kerntaken van het waterschap en vormt een voorwaarde voor betrouwbare uitvoering.

Onze digitale strategie verbindt onze ambities met die van de NDS. Tegelijk beperkt de NDS deels de beleidsvrijheid doordat een deel van de digitale koers collectief wordt bepaald. Deze collectivisering zorgt voor gezamenlijke standaarden en inkoop. Voor dit collectieve deel verschuift onze rol van "zelf kiezen" naar het bewust volgen, afwegen en verantwoorden van het al dan niet aansluiting bij collectieve oplossingen.

Groei organisatie en impact op huisvesting

De groei van de organisatie leidt tot een vraag naar (samen)werk- en vergaderruimte. Door hybride en tijd- en plaatsbewust werken neemt overigens de benodigde kantoorcapaciteit niet lineair toe met het aantal medewerkers. Het vraagt om een innovatieve benadering van kantoorcapaciteit, niet gericht op vierkante meters, maar slimmer ruimtegebruik en duidelijke huisvestingskeuzes gericht op plekken voor zowel ontmoetingen, samenwerking als geconcentreerd werk. We bekijken dit op middellange termijn in samenhang vanuit zowel HR- als facilitaire bril, om piekbelasting, meer m² en onderhoudskosten door inefficiënt gebruik te voorkomen.

Risicomanagement en -beleid

We werken aan een herziening van het risicobeleid. Het belang van een samenhangende risicogerichte aanpak binnen de organisatie wordt steeds groter en geldt voor steeds meer onderwerpen. Voorbeelden hiervan zijn de uitwerking van de Europese wetgeving NIS2 (Network and Information Security directive) naar de Nederlandse Cyberbeveiligingswet (Cbw) en de uitvoering van de verbijzonderde interne controle (VIC). Dit vraagt van het waterschap dat de risico's gestructureerd in beeld zijn en passende maatregelen worden getroffen. Om aan deze zwaardere eisen te voldoen en in het algemeen de risico's beter te beheersen gaat het waterschap het Enterprise Risk Management (ERM) implementeren. ERM helpt Zuiderzeeland de risico's die zij loopt en de kansen die zij ziet gestructureerd in beeld te brengen en vast te leggen. Hiermee wordt het mogelijk samenhang te creëren tussen de huidige risicoanalyses en strategische risico's door te vertalen naar het operationele niveau.

Financieel toekomstbestendig beleid

De huidige economische situatie kenmerkt zich door grote onzekerheid. Energieprijzen blijven volatiel, geopolitieke spanningen drukken op de energiemarkt en inflatie blijft een belangrijk risico. Dit stelt hoge eisen aan de financiële weerbaarheid van ons waterschap. Juist daarom is een robuust en toekomstbestendig financieel beleid essentieel om onze taken ook onder volatiele omstandigheden te kunnen waarborgen. De afgelopen jaren hebben we ons financiële beleidskader zoals het reserve- en schuldenbeleid én het activabeleid herzien en geactualiseerd. Dit zorgt voor betere aansluiting bij huidige en toekomstige risico's en meer zekerheid rond reserves en schuld. Het vernieuwde activabeleid zorgt bovendien voor een goede afstemming tussen investering, waardering, afschrijving en vervanging van onze activa. Een concrete uitwerking van de herziening van het financiële beleidskader is de financiering van de dijkversterkingen binnen het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP). Vorig jaar hebben we vier nieuwe leningen afgesloten voor deze projecten. Deze leningen passen volledig binnen het in 2022 geactualiseerde reserve- en schuldenbeleid en sluiten aan op de meerjarige investeringsplanning. Met dit toekomstbestendige beleid en de gerichte financiering van onze grote investeringen zijn we goed

gepositioneerd om de huidige economische onzekerheden het hoofd te bieden. We volgen de ontwikkelingen op de kapitaalmarkt, energieprijzen en inflatie scherp en sturen waar nodig tijdig bij. Zo houden we een solide financiële basis voor de uitvoering van onze publieke taak, ook in onzekere tijden.

Organisatieontwikkeling

De organisatie gebruikt het vorig jaar door het college vastgestelde Ontwikkelkompas ZZL voor de ontwikkeling van de organisatie. De watervisie en het waterbeheerprogramma geven inhoudelijk de richting, het ontwikkelkompas helpt de daarvoor benodigde ontwikkeling van de organisatie te richten. Het gaat o.a. om borgen van de huidige kwaliteit en geeft richting aan wat nodig is om de organisatie te versterken. We gebruiken hiervoor de 3 ontwikkelrichtingen uit het Ontwikkelkompas:

- Omgevingsgericht werken aan complexe opgaven
- Veerkrachtig en vernieuwend
- Solide en adaptief.

Om als organisatie klaar te zijn voor de toekomst en de bijbehorende opgaven, is het van essentieel belang om inzicht te hebben in medewerkers en de kennis, vaardigheden en competenties die daarvoor nodig zijn. Met strategische personeelsplanning (SPP) brengen we in kaart welke functies en kwalificaties de organisatie in de komende jaren vraagt, en welke capaciteiten momenteel aanwezig zijn. Op basis hiervan kunnen gerichte acties worden genomen om eventuele lacunes te verkleinen en de organisatie toekomstbestendig te maken. SPP wordt jaarlijks herhaald om plannen actueel te houden, tijdig bij te sturen en in te spelen op nieuwe of veranderende ontwikkelingen. Ook het thema duurzame inzetbaarheid, vitaliteit en arbo vraagt extra aandacht: het behouden en ontwikkelen van medewerkers, het bieden van een veilige werkomgeving en het inzetten van arbodienstverlening zijn essentieel om medewerkers gezond en productief te houden.

2. Overzicht kostenontwikkeling 2026-2031

In dit hoofdstuk wordt de kostenontwikkeling voor de komende planperiode beschreven aan de hand van inmiddels al genomen besluiten, autonome (prijs)ontwikkelingen en besluiten die in voorbereiding zijn.

In paragraaf 2.5 wordt daarnaast een ingegaan op de mogelijke kosteneffecten van de geopolitiek. Deze kosten zijn niet in de totale kostenontwikkeling meegenomen, maar zullen bij de opstelling van de begroting 2027 apart in beeld worden gebracht.

2.1 AB-besluiten na vaststelling Begroting 2026 en Meerjarenraming 2027-20230

In onderstaande tabel is weergegeven welke besluiten het AB heeft genomen sinds de vaststelling van de Begroting 2026 en Meerjarenraming 2027-2030.

Omschrijving	2027	2028	2029	2030	2031	Loonsom?
Bestuur en omgeving						
Bijdrage GR GBLT	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	Nee
Voldoende en gezond water						
GR Aqualysis	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	Nee
Weerbaar ZZL (noodstroomvoorzieningen gemalen)	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	Nee
Financiën, organisatie en informatie						
GR Flevolands Archief	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	Nee
GR Het Waterschapshuis	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	Nee
Totaal	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	

Tabel 2.1 AB-besluiten na vaststelling B&MR 2026-2030

In maart 2026 heeft het AB verder besloten over verruiming van het kwijscheldingsbeleid. Dit heeft een verlagend effect van ca 0,2 miljoen op de belastinginkomsten. Dit effect is via de belastingeenheden verwerkt in de kadernota en maakt daarom geen onderdeel uit van bovenstaande tabel over de kostenontwikkeling.

2.2 Autonome ontwikkelingen en collegebesluiten na B&MR 2026-2030

Hieronder worden de autonome ontwikkelingen en de collegebesluiten weergegeven die hebben plaatsgevonden na vaststelling van de Begroting 2026 en Meerjarenraming 2027-2030. De huidige begroting en meerjarenraming loopt tot en met het jaar 2030. In de basis van de Kadernota is voor het jaar 2031 het kostenniveau van het jaar 2030 als uitgangspunt genomen.

Omschrijving	2027	2028	2029	2030	2031	Loonsom?
Prijswontwikkelingen (diverse programma's)						
Inflatie-ontwikkeling	0,1	0,4	0,2	0,1	1,8	Nee
Loonontwikkeling	0,3	0,3	-0,1	-0,6	1,9	Ja
Indexatie legestarieven	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	Nee
Bestuur en omgeving						
Rente opbrengst uitstaande leningen	-0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	Nee

Waterveiligheid						
Solidariteitsbijdrage HWBP (raming jaar 2031)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,9	nee
Voldoende en gezond water						
MJOBP Waterbeheer	-0,3	-0,0	0,2	-0,4	0,4	Nee
MJOBP ZG, deel gemalen	0,1	-0,0	-0,1	-0,1	-0,1	Nee
Schoon, gezuiverd water						
MJOBP ZG, deel zuiveringen	0,9	0,6	0,6	0,6	0,7	Nee
Inzet ZZL voor rioolbeheer Zeewolde	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	Ja
<i>Inschatting</i> exploitatielasten / baten Almere FFtF	0,8	0,8	0,8	0,2	0,2	Nee
Financiën, organisatie en informatie						
Opleidingskosten	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	Ja
Kapitaallasten	-0,6	0,4	1,1	0,8	2,4	Nee
Eindheffing leaseauto's	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	Ja
MJOBP Dienstverlening en informatie	0,6	0,4	0,3	0,2	0,0	Nee
Totaal	1,8	2,8	3,2	1,2	8,7	

Tabel 2.2 Autonome ontwikkelingen en collegebesluiten na vaststelling B&MR 2026-2030

Inflatie-ontwikkeling

De raming van de algemene / prijsontwikkelingen wordt in de kadernota en de meerjarenbegroting gebaseerd op voorspellingen van gerenommeerde instellingen zoals het Centraal Planbureau (CPB) en De Nederlandsche Bank (DNB). Daarbij wordt gekeken naar voorspellingen van algehele prijsstijgingen (prijs Bruto Binnenlands Product en de Consumentenprijsindex). Het CPB en DNB publiceren geen voorspellingen van prijsontwikkeling op het gebied van Grond, weg- en waterbouw.

Voor 2027 is uitgegaan van een inflatiepercentage van 2,4%. Voor de jaren daarna is uitgegaan van percentages tussen 2,2% en 2,7%, gebaseerd op het centraal economisch plan 2026 van het CPB. Deze percentages liggen in lijn met de ramingen uit de B&MR 2026-2030. Het jaar 2031 is aan de planperiode toegevoegd. Het effect hiervan is € 1,8 miljoen ten opzichte van het basisjaar 2030 uit de vastgestelde B&MR 2026-2030.

In deze inflatieontwikkeling is nog geen rekening gehouden met een hogere inflatieontwikkeling als gevolg van de geopolitieke situatie in het Midden-Oosten die doorwerkt in 2027 en verder.

Loonontwikkeling

De verwachte algemene ontwikkeling van de loonsom is in de kadernota, net als de inflatie, gebaseerd op voorspellingen van het CPB. Daarbij is specifiek gekeken naar de voorspelling van de loonvoet sector overheid. Voor de algemene loonontwikkeling is voor 2027 uitgegaan van een stijging van 4,2%. Voor de jaren daarna is uitgegaan van stijgingspercentages tussen 3,3% en 4,0%. Deze percentages liggen over de breedte lager dan de percentages van de in november vastgestelde meerjarenraming. In de kadernota is daarnaast rekening gehouden met de doorwerking van loonontwikkeling in 2026 als gevolg van een hoger dan begrote stijging van de CAO en begrote CAO-stijging in 2026 (€ 0,4 mln per jaar), een hogere stijging van de periodieken (€ 0,2 mln) en een hogere eindheffing voor de werkkostenregeling (€ 0,2 mln). Deze effecten zijn ook toegelicht in de begrotingswijziging die in juni in het AB is behandeld.

Verder is rekening gehouden met een stijging van de opleidingskosten (€ 0,1 mln).

Omschrijving	2027	2028	2029	2030	2031
Algemene loonontwikkeling obv CPB en toevoeging nieuw jaar (2031)	-0,4	-0,5	-0,9	-1,4	1,1
Doorwerking hogere loonkosten 2026 (CAO en periodieken)	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6
Doorwerking hogere loonkosten 2026 (eindheffing werkkostenregeling)	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
Opleidingskosten	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Totaal	0,4	0,4	0,0	-0,5	2,0

Tabel 2.3 Toelichting algemene loonontwikkeling tov de meerjarenraming 2027-2030

Renteopbrengst uitstaande leningen

De renteopbrengst van uitstaande lening van Windpark Hanze is geactualiseerd. De renteopbrengsten nemen in de loop der jaren af vanwege aflossing van de (lineaire) lening aan Windpark Hanze.

Solidariteitsbijdrage HWBP

Jaarlijks wordt bij de opstelling van de kadernota ook de solidariteitsbijdrage van het HWBP geactualiseerd op basis van informatie vanuit de Unie van Waterschappen. Ten tijde van de opstelling van de kadernota was deze actualisatie nog niet beschikbaar. Voor het jaar 2031 is rekening gehouden met een eerdere raming vanuit de Unie van Waterschappen. Deze ligt € 0,9 mln hoger dan het jaar 2030.

Meerjaren beheer- en onderhoudsplannen

Jaarlijks worden de meerjaren onderhoud- en beheerplannen voor Waterbeheer, Zuiveringen en Gemalen en Dienstverlening en informatie geactualiseerd door het college, conform de verordening beleids- en verantwoordingsfunctie. De resultaten hiervan zijn meegenomen in het begrotingsproces en de kadernota.

Waterbeheer

De actualisatie van het MJOBP voor het waterbeheer laat over de hele planperiode tot een daling van de kosten van per saldo € 0,1 miljoen zien. Op basis van veldinspecties blijkt dat op enkele locaties minder onderhoud nodig is dan gepland. Dit betreft onder andere baggerwerkzaamheden en het onderhoud van primaire waterkeringen. In het MJOBP is rekening gehouden met het opnemen van klimaatmaatregelen in nieuw aan te besteden bestekken. Een belangrijk risico bij de uitvoering van het beheer en onderhoud betreffen de brandstofprijzen, maar ook loonontwikkeling bij aannemers (in een krappe arbeidsmarkt) kan van invloed zijn bij aanbestedingen. In de MJOBP's is nog geen rekening gehouden met effecten van de huidige geopolitieke situatie op de prijzen.

Gemalen

Het beheer- en onderhoudsplan voor gemalen vertoont vanaf 2028 een daling. Dit hangt voornamelijk samen met incidentele grotere onderhoudskosten in het jaar 2027. Daarnaast is er sprake van een lichte daling van de energielasten. Het energieverbruik is in het MJOBP gebaseerd op het gemiddelde in de afgelopen 5 jaar. De prijzen zijn gebaseerd op de forwardmarkt ten tijde van het opstellen van het MJOBP (februari 2026). De huidige prijsontwikkelingen vanwege geopolitieke spanningen zijn nog niet meegenomen in dit MJOBP. De eerstvolgende actualisatie van de energiebegroting vindt plaats middels de technische notitie na de zomervakantie van 2026. Bij de opstelling van de technische notitie bij de Begroting 2027 & Meerjarenraming 2028-2031 worden de energieprijzen geactualiseerd op basis van de actuele marktomstandigheden (dit geldt ook voor het energieverbruik op de AWZI's).

Zuiveren

Het meerjarenbeheer- en onderhoudsplan voor zuiveringen laat in de planperiode een toename van de neto lasten zien van € 0,6 tot € 0,9 miljoen per jaar. Dit wordt voor een belangrijk deel veroorzaakt door hogere kosten voor dosering van chemicaliën op de AWZI Tollebeek in verband de hoge belasting van de AWZI. Ook vallen de onderhoudskosten van de AWZI Almere naar verwachting hoger uit. In 2027 is verder sprake van een aantal incidenteel grote onderhoudsklussen. Bij de AWZI Almere is rekening gehouden met de kosten die samenhangen met cellulose-verwerking, conform de business case die in maart 2026 aan het AB is aangeboden.

Dienstverlening en informatie

Het meerjarenbeheer- en onderhoudsplan voor Dienstverlening en informatie laat over het geheel van de planperiode een stijging zien, die gemiddeld uitkomt op € 0,3 miljoen per jaar. Dit komt voornamelijk door een autonome groei van aantallen medewerkers, doorontwikkeling van de informatievoorziening en bijbehorende kosten van software, een actualisatie van de beheer- en onderhoudsplanning van de kantoren en een bijstelling van kengetallen achter de raming van facilitaire diensten op basis van werkelijke kosten in de afgelopen jaren.

Inschatting exploitatielasten / baten Almere FFtF

In deze kadernota is op basis van de huidige inzichten een voorlopige inschatting gemaakt van de kosteneffecten voor de AWZI Almere ter grootte van € 0,8 miljoen per jaar. In het najaar ontvangt het AB een update over de AWZI Almere (zie ook pagina 5 van de kadernota).

Eindheffing leaseauto's

In de miljoenennota van 2025 is een extra belasting aangekondigd voor zakelijke benzine- en dieselauto's voor werknemers, ter stimulering van het gebruik van elektrische auto's. Ingeschat wordt dat dit leidt tot een beperkte verhoging van de leasekosten van het waterschap.

Kapitaallasten

Bij de opstelling van de kadernota is ook de investeringsplanning geactualiseerd. De verwachte investeringsuitgaven zijn in de komende jaren aanzienlijk hoger dan in de afgelopen jaren als gevolg van de omvangrijke opgaven waar het waterschap mee te maken heeft. Het gaat dan onder andere om de renovaties en uitbreidingen van AWZI's, de realisatiefase van de versterking IJsselmeerdijk en de aanleg / vervanging van persleidingen. Ten opzichte van de B&MR 2026-2030 is op totaalniveau een toename van het investeringsvolume te zien. De verhogingen zijn te zien bij de programma's waterveiligheid (versterking Ketelmeerdijk-Vossemeerdijk), voldoende en gezond water (vervanging van damwanden) en schoon, gezuiverd water (uitbreidingen AWZI's en persleidingen). Vanwege de omvang van de investeringsopgave is ook het realiseren van alle geplande investeringen een uitdaging. Bij de actualisatie van de investeringsplanning is veel aandacht geweest voor de haalbaarheid daarvan.

De toename van het investeringsvolume heeft als gevolg dat ook de kapitaallasten toenemen ten opzichte van de huidige meerjarenraming. Vanaf 2028 gaat het om een jaarlijkse toename tussen € 0,4 mln en € 1,1 mln.

In hoofdstuk 3 is een uitgebreidere toelichting opgenomen op de geactualiseerde investeringsplanning en de kapitaallasten die hieruit voortvloeien.

2.3 Verwachte besluiten vóór vaststelling Begroting 2027 en Meerjarenraming 2028-2031

In onderstaande tabel is voor de ontwikkelingen waarover besluitvorming wordt verwacht vóór vaststelling van de Begroting 2027 en Meerjarenraming 2028-2031 indicatief weergegeven wat de verwachte financiële consequenties zijn. Voor deze voorstellen is nu een inschatting van de kosten opgenomen in de kadernota. De daadwerkelijke financiële consequenties zullen op basis van de bestuurlijke besluitvorming worden verwerkt in de technische notitie van de begroting en de Begroting 2027 en Meerjarenraming 2028-2031 die respectievelijk in oktober en november aan het AB worden aangeboden.

Omschrijving	2027	2028	2029	2030	2031	Loonsom?
Bestuur en omgeving						
Visie circulariteit	0,3	0,4	0,5	0,5	0,5	Ja, deels
Weerbaarheid	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	Ja, deels
Erfgoed	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	Ja
Versterking inzet weging waterbelang	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	Ja
Evaluatie energiestrategie en vervolg uitvoering	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	Nee
Voldoende en gezond water						
Meting grondwaterkwaliteit	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	Nee
Peilbesluiten	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	Ja
Solidariteitsbijdrage Muskusrattenbestrijding	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	Nee
Schoon, gezuiverd water						
Persleidingbeheer	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	Ja
Aankoop grond AWZI Almere	0,0	0,2	0,2	0,2	0,2	Nee
Financiën, organisatie en informatie						
Vitaal Zuiderzeeland	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	Ja
Afronding	-0,1	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	
Totaal	2,3	2,5	2,6	2,6	2,6	

Tabel 2.4 Verwachte besluiten vóór vaststelling Begroting 2027 en Meerjarenraming 2028-2031

Bestuur en omgeving

Visie op circulariteit

Op 2 juni is de Visie Circulariteit opiniërend in het AB besproken. Hierin is vastgelegd hoe Waterschap Zuiderzeeland stap voor stap toewerkt naar een circulaire organisatie met als doel 55% circulariteit in 2035 en 100% in 2050 en waarbij een aantal varianten zijn voorgelegd. In de kadernota is voorlopig rekening gehouden met de basisvariant, oplopend van € 0,4 miljoen in 2027 tot € 0,6 miljoen vanaf 2029.

Weerbaarheid

Weerbaarheid betreft het vermogen van Waterschap Zuiderzeeland om het beheergebied bewoonbaar en veilig te houden door de uitvoering van de publieke taken zo goed en zo lang mogelijk te kunnen continueren bij grootschalige verstoringen. In juni 2026 is het voorstel over noodbemaling in het AB behandeld. In september wordt naar verwachting een voorstel over de versterking van de crisis/weerbaarheids-organisatie en noodcommunicatiemiddelen verwacht. In de kadernota is rekening gehouden met een inschatting van aanvullende kosten van € 0,3 miljoen per jaar.

Erfgoed

Het AB ontvangt naar verwachting in september een voorstel voor een structurele borging van erfgoed(beleid) binnen de organisatie. De bedoeling daarvan is dat relevante informatie, objecten en verhalen duurzaam worden overgedragen, zodat ook toekomstige generaties kunnen leren van het verleden. Dit draagt bij aan o.a. waterbewustzijn, trots op het waterwerk en kennisdeling, maar stimuleert ook het zorgvuldiger vastleggen van technische en bestuurlijke afwegingen. Naar schatting is hiervoor een aanvullend budget nodig van € 0,1 miljoen.

Versterking inzet weging waterbelang

Gemeenten werken toe naar één definitief omgevingsplan per 1 januari 2032. Dit gebeurt via wijzigingen van het omgevingsplan, waarbij het waterschap een wettelijke adviestaak heeft. Veel gemeenten staan nog voor een omvangrijke transitieopgave. Tot op heden is door het waterschap slechts een handvol adviesverzoeken ontvangen over wijzigingen van omgevingsplannen, wat betekent dat het overgrote deel van deze opgave de komende jaren nog volgt. Ook spraken de VNG en de Unie van Waterschappen af dat waterschappen vroegtijdig aan tafel zullen worden uitgenodigd om de kans te krijgen hun kennis en kunde in te brengen om water en bodem ook daadwerkelijk sturend te kunnen laten zijn in ruimtelijke plannen. Hierdoor is richting 2032 een forse piek te verwachten en neemt de afstemming met en advisering richting gemeenten de komende jaren sterk toe. Om de kwaliteit en tijdigheid van advisering ook richting de toekomst te behouden, is aanvullende structurele capaciteit noodzakelijk. Het AB ontvangt in september een voorstel over de borging van de inzet. In de kadernota is rekening gehouden met een aanvullend budget van € 0,2 miljoen per jaar.

Evaluatie energiestrategie en vervolg uitvoering

In 2022 is de huidige Energiestrategie van Waterschap Zuiderzeeland vastgesteld. Deze wordt in 2026 geëvalueerd en geactualiseerd. Daarbij wordt uiteraard aandacht besteed aan actuele thema's zoals netcongestie en de sterk veranderende energiemarkt. Het AB ontvangt hierover naar verwachting in september een voorstel. Het huidige onderzoeksbudget voortkomend uit de huidige energiestrategie was incidenteel van aard. In de kadernota is rekening gehouden met een onderzoeksbudget met een structureel karakter van € 0,1 miljoen per jaar).

Voldoende en gezond water

Meting grondwaterkwaliteit

Begin 2025 is een monitoringsstrategie en meetplan opgesteld voor het monitoren van de waterkwaliteit van het ondiepe grondwater. Met deze monitoring wil Waterschap Zuiderzeeland meer inzicht verkrijgen in de invloed van kwel, landbouw, natuur, stedelijk gebied en aanvoerwater op de grondwaterkwaliteit. Daarbij wordt gebruikgemaakt van het bestaande meetnet voor grondwaterstanden. Het waterschap voert over dit onderwerp ook overleg met Provincie Flevoland, waarin ook gesproken wordt over de kosten van monitoring. Het AB ontvangt naar verwachting in september een voorstel over de monitoring van grondwaterkwaliteit en de wijze waarop hier invulling aan kan worden gegeven. In de kadernota is rekening gehouden een inschatting van € 0,1 miljoen per jaar voor laboratoriumkosten.

Peilbesluiten

In 2026 zijn we projectmatig aan de slag om de peilbesluiten op orde te brengen en te actualiseren. Om ook na afronding van dit traject de actualiteit en kwaliteit van de peilbesluiten structureel te kunnen borgen, is continuering van de hiervoor benodigde functie noodzakelijk. Hiermee blijft het waterschap in staat om peilbesluiten tijdig te actualiseren en adequaat in te spelen op ontwikkelingen in het watersysteem en de leefomgeving. Het AB ontvangt hierover naar verwachting in september een voorstel. In de kadernota is rekening gehouden met een aanvullend budget van € 0,2 miljoen per jaar.

Solidariteitsbijdrage muskusratten

Om de muskusrat tot de landsgrens terug te dringen, is in 2022 in de Ledenvergadering van de Unie van Waterschappen besloten tot een stapsgewijze solidariteitsfinanciering. Deze solidariteitsfinanciering wordt conform dat besluit geëvalueerd. Aanvullend op deze evaluatie wordt tevens bezien op welke wijze de bestrijdingscapaciteit in met name West- en Midden-Nederland kan worden versterkt, omdat in het westen de vangsten oplopen, om zo de landelijke doelstelling van terugdringing tot de landsgrens in 2034 te realiseren. Het Algemeen Bestuur ontvangt hierover naar verwachting een voorstel in september. In de kadernota is rekening gehouden met een inschatting voor aanvullende koten van € 0,1 miljoen per jaar.

Schoon, gezuiverd water

Persleidingbeheer

De afgelopen jaren is er sprake van een toename van benodigde capaciteit voor persleidingen. Belangrijke oorzaken hiervoor zijn ruimtelijke ontwikkelingen (waardoor persleidingen moeten worden verlegd) en ouder wordende leidingen met meer storingen. Voor een professioneel persleidingbeheer is meer capaciteit nodig, waarmee tegelijkertijd ontstane kwetsbaarheden kunnen worden beperkt. Het Algemeen Bestuur ontvangt hierover naar verwachting in september een voorstel. In de kadernota is rekening gehouden met een aanvullend (loonsom)budget van € 0,1 miljoen per jaar.

Aankoop grond AWZI Almere

De AWZI Almere wordt op dit moment gerenoveerd en uitgebreid. Om voldoende ruimte te hebben op de AWZI om toekomstige ontwikkelingen als gevolg van groei of nieuwe technologieën te realiseren wordt rekening gehouden met een strategische grondaankoop. Het AB ontvangt hierover naar verwachting in september een voorstel. In de kadernota is rekening gehouden met een inschatting van de kapitaallasten die hiermee samenhangen.

Financiën, organisatie en informatie

Vitaal Zuiderzeeland

De toenemende omvang en complexiteit van de taken vergen ook meer van de organisatie. Taakuitbreidingen worden via (beleids)keuzes voorgelegd aan het AB. Daarnaast moet ook de 'indirecte arbeid' gecontroleerd en tijdig meegroeien om de veranderende taak te kunnen blijven faciliteren. Elk jaar wordt opnieuw gekeken wat nodig is voor het op sterkte houden van de organisatie. Het gaat dan specifiek over de indirecte arbeid en goed werkgeverschap. Dit zal aan het AB worden voorgelegd in een voorstel Vitaal Zuiderzeeland. De inschatting is dat er in het kader van Vitaal Zuiderzeeland vanaf 2027 een aanvullend budget nodig is van € 0,7 miljoen. Het AB zal hierover in september een voorstel ontvangen.

2.4 Nieuwe ontwikkelingen ná vaststelling Begroting 2027 & Meerjarenraming 2028-2031

In hoofdstuk 1 zijn (beleids)ontwikkelingen beschreven die relevant zijn voor het beleid in de komende jaren en waar verdere besluitvorming wordt voorzien ná vaststelling van de Begroting 2027 en Meerjarenraming 2028-2031. Deze ontwikkelingen hebben mogelijk financiële consequenties en kunnen dus effect hebben op het kostenniveau in de planperiode. Hierbij valt onder andere te denken aan onderwerpen als weerbaarheid, beoordeling van keringen na afronding van de tweede landelijke beoordelingsronde, exploitatie-effecten van verduurzamingsmaatregelen en aan te passen AWZI's. De inschattingen van kosten voor nieuwe ontwikkelingen betreffen nadrukkelijk inschattingen van kosten die passen binnen de doelstellingen van het waterschap. Deze inschatting is betrokken bij de bepaling van het tariefsscenario.

Een ontwikkeling die hierbij apart genoemd moet worden betreffen de kosten van de Nederlandse Digitaliserings-Strategie (NDS). Deze strategie is landelijk vastgesteld, maar er zijn in het landelijke coalitieakkoord geen middelen voor opgenomen. Op landelijk niveau wordt in kaart gebracht welke aanvullende middelen hiervoor nodig zijn voor zowel het Rijk als de decentrale overheden. Dit kan gaan om aanzienlijke bedragen.

In onderstaande tabel is de omvang van de kosteninschatting voor nieuwe ontwikkelingen weergegeven waar in deze Kadernota rekening mee is gehouden:

Omschrijving	2027	2028	2029	2030	2031
Nieuwe ontwikkelingen ná vaststelling van de Begroting 2027 en Meerjarenraming 2028-2031	-	1,8	3,7	6,2	8,9

Tabel 2.5 Inschatting kosten nieuwe ontwikkelingen na vaststelling B&MR 2027-2031

2.5 Indicatie mogelijke effecten geopolitiek

In deel 1 van de kadernota is bij het tariefsscenario aangegeven dat de geopolitieke omstandigheden op dit moment onvoorspelbaar, maar wel groot van omvang kunnen zijn. In het najaar worden consequenties van de geopolitieke omstandigheden apart in kaart gebracht en verwerkt bij de opstelling van de begroting en betrokken bij de bepaling van de tariefsontwikkeling.

Om toch een indicatie van de mogelijke effecten van geopolitiek op de kostenontwikkeling te geven, is in onderstaande tabel de begroting van het waterschap onderverdeeld in verschillende kostencomponenten van de taakuitvoering. De doorwerking van de geopolitiek op de verschillende kostencomponenten kan aanzienlijk verschillen. In de tabel is daarom in de paars gearceerde kolumnen een indruk gegeven van de mogelijke kosten effecten. Daarbij is onderscheid gemaakt in een algemeen hoger prijsniveau (hogere inflatie- en loonontwikkeling), zoals ook gehanteerd in scenario's die door het CPB in kaart zijn gebracht en specifieke effecten per kostencomponent. Deze specifieke effecten betreffen inschattingen gebaseerd op huidige marktontwikkelingen (recente energieprijzontwikkelingen), kennis binnen de organisatie en/of ervaringen uit het verleden (ten tijde van de Oekraïne crisis). Tijdens de Oekraïne crisis was bijvoorbeeld te zien dat materiaalprijzen (hout en metaal) in prijs stegen, wat effect had op de onderhoudsbestekken. Ook was bijvoorbeeld te zien dat hogere energieprijzen leiden tot meer dan evenredige prijsstijgingen bij chemicaliën).

De tabel laat op hoofdlijnen zien, dat bij de uitvoering van de primaire taken (onderhoud, zuiveren) de doorwerking aanzienlijk groter kan zijn dan de algehele/gemiddelde stijging van de prijzen obv de consumentenprijsindex. Verder is het van belang om aan te geven dat de tabel slechts bedoeld is om indicatief weer te geven wat mogelijke effecten zijn en dat daadwerkelijke effecten voor 2027 en verder op dit moment lastig te voorspellen zijn. Daarnaast leert de ervaring dat de mogelijke effecten zich niet allemaal tegelijkertijd voordoen.

In het najaar zal bij de opstelling van de begroting, op basis van de omstandigheden van dat moment, een zo goed mogelijke inschatting worden gemaakt van de doorwerkende effecten. Hier zal apart op worden ingegaan bij de technische notitie die in oktober aan het AB wordt aangeboden. De onderstaande kosten zijn ook nog niet betrokken bij de indicatieve lastendrukontwikkeling (van 7,5%-8,5%) die in deze kadernota is opgenomen.

Component begroting	Basisraming 2027	Reguliere inflatie (2,4%)	Geopolitiek: 1,5% hogere inflatie- en loonontwikkeling	Geopolitiek: specifieke verhogingen per component	Totaal extra vanwege geopolitiek
Diesel	0,2	0,0	0,0	0,1	0,1
Elektra	8,0	0,2	0,1	1,1	1,2
Gas	0,2	0,0	0,0	0,1	0,1
Bijdrage HWBP	3,3	0,1	0,0	0,0	0,0
Chemicaliën	3,0	0,1	0,0	0,6	0,6
Maaien en baggeren	8,5	0,2	0,1	1,0	1,1
Onderhoud gebouwen en installaties	4,9	0,1	0,0	0,1	0,1
Onderhoud oevers, dijken en terreinen	5,3	0,1	0,1	0,6	0,7
Slibverwerking	5,0	0,1	0,0	0,2	0,2
Leasekosten	1,4	0,0	0,0	0,1	0,1
Bijdragen aan overh. / verbonden partijen	7,6	0,2	0,1	0,0	0,1
Onderzoek en advies	5,6	0,1	0,1	0,0	0,1
Overig en opbrengsten	3,6	0,1	0,0	0,0	0,0
Hard- en software	4,5	0,1	0,0	0,0	0,0
Salarislasten ³	47,6	2,0	0,8	0,2	1,0
Totaal	108,7	3,4	1,3	4,1	5,4

(Bedragen * € 1 miljoen)

Tabel 2.6 Indicatie mogelijke effecten geopolitieke situatie op kostenontwikkeling

2.6 Overzicht ontwikkeling loonsom

In het collegeplan ligt vast dat in het begrotingsproces (bij de kadernota en de begroting) inzichtelijk gemaakt wat de ontwikkelingen betekenen voor de loonsom. Sinds de begroting heeft het AB een voorstel

³ Hierin is ook een mogelijke stijging van de werkgeverspremies meegenomen in verband met de financiering van hogere defensie-uitgaven bij het Rijk via de "vrijheidsbijdrage" uit het coalitieakkoord.

behandeld over de loonsom. Dit betrof een aantal autonome ontwikkelingen. In de periode tot aan de vaststelling van de begroting wordt er naar verwachting een aantal voorstellen aan het AB aangeboden waaruit een mutatie in de loonsom naar voren komt. In onderstaande tabel is een *indicatie* opgenomen van de loonsom-component in deze voorstellen. Deze loonsom maakt onderdeel uit van de totale kosteninschattingen van de voorstellen waar in deze Kadernota rekening mee is gehouden. Het gaat dan naar verwachting om de volgende voorstellen:

Omschrijving	2027	2028	2029	2030	2031
Autonome ontwikkelingen					
Algemene loonontwikkeling obv CPB en toevoeging nieuw jaar	-0,4	-0,5	-0,9	-1,4	1,1
Doorwerking hogere loonkosten 2026 (begrotingswijziging AB juni)	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8
Opleidingskosten	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Subtotaal autonome ontwikkelingen	0,5	0,4	0,0	-0,5	2,0
Inschatting verwachte besluitvorming AB voor vaststelling begroting					
Visie op circulariteit	0,3	0,4	0,4	0,4	0,4
Persleidingbeheer	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Weerbaarheid	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Versterking inzet weging waterbelang	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
Peilbesluiten	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
Erfgoed	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Vitaal Zuiderzeeland	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8
Subtotaal inschatting bestuursbesluiten	1,8	1,9	1,9	1,9	1,9
Totaal	2,3	2,3	1,9	1,4	3,9

Tabel 2.7 Toelichting ontwikkeling loonsom

Op basis van de huidige inschatting bedraagt de totale loonsom component van de voorstellen die voorafgaand aan de vaststelling van de B&MR 2027-2031 aan het AB worden aangeboden € 1,8 miljoen in 2027 en verdere jaren. Bij de opstelling van de begroting zal op basis van de definitieve AB-besluiten (aangevuld met eventuele wijzigingen in autonome ontwikkelingen) het totaal aan mutaties van de loonsom ten opzichte van de B&MR 2026-2030 inzichtelijk worden gemaakt.

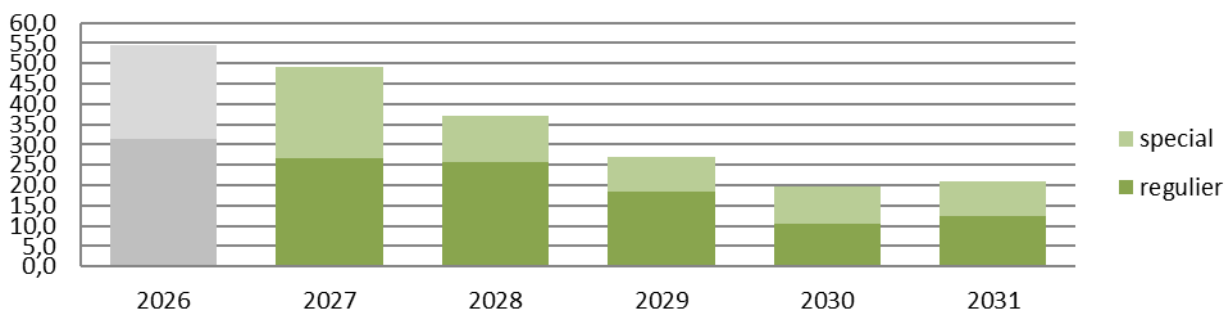
3. Actualisatie Investeringsplanning 2026-2031

3.1 Totaal beeld planning

Actualisatie investeringsplanning: inzicht in volumes en verdeling

Parallel aan het opstellen van de Kadernota 2027-2031 is ook de investeringsplanning geactualiseerd. In de onderstaande figuur wordt het totale investeringsvolume per jaar weergegeven, met een onderscheid tussen speciale en reguliere investeringen. In totaal is er in de kadernota voor de periode 2027-2031 rekening gehouden met (netto) investeringsuitgaven van € 153 mln.

Investeringsvolume Kadernota 2027 - 2031

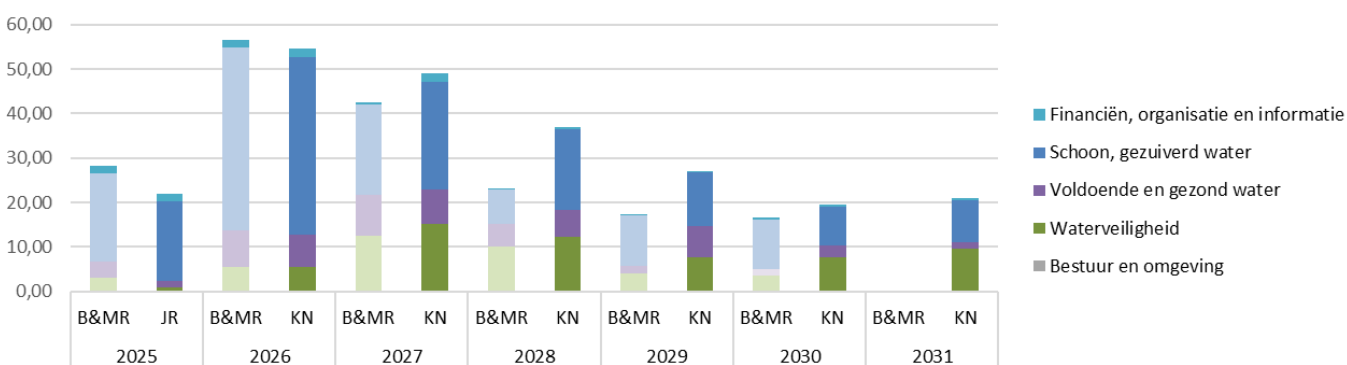
Figuur 3.1 – Investeringsvolume Kadernota (bedragen * € 1 miljoen)

Investeringsvolumes vanaf 2026 met grote reeds aanbestede projecten

Aan een aantal grote projecten wordt volop gewerkt en deze zijn reeds aanbesteed, zoals AWZI Almere Fit for the Future, de versterking van de IJsselmeerdijk, renovatie van gemaal Smeenge en de vervanging van persleidingen in o.a. Almere en Urk.

In onderstaande figuur zijn de investeringsvolumes per programma weergegeven van deze Kadernota ten opzichte van de Begroting 2026 & Meerjarenraming 2027-2030.

Investeringsvolume per programma

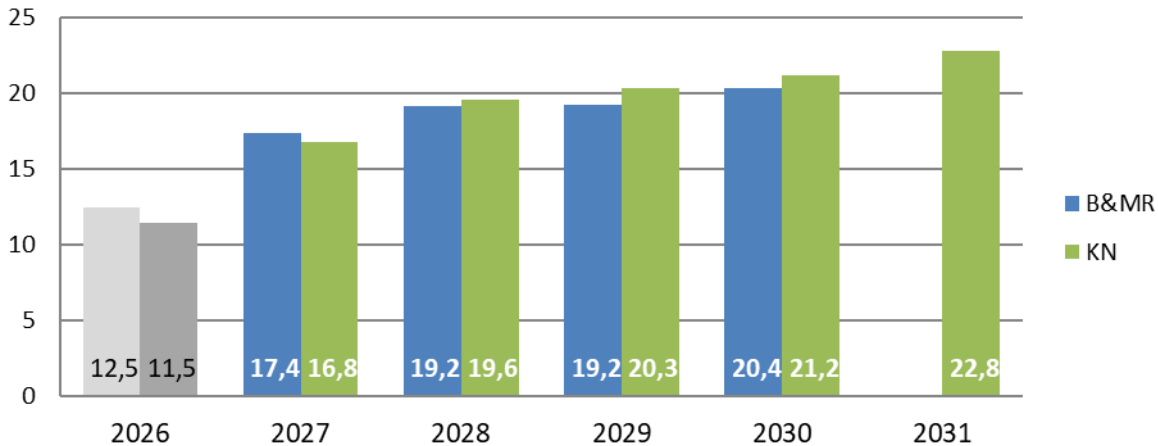

Figuur 3.2 – Investeringsvolume per programma, Kadernota 2027-2031 t.o.v. Begroting & Meerjarenraming 2026-2030 (bedragen * € 1 miljoen)

Over de planperiode is het totale investeringsvolume gestegen als gevolg van de toevoeging van nieuwe projecten en aanpassingen in bestaande investeringsplannen. In totaal gaat het om een toename van ca € 25 miljoen. Daarnaast zijn middelen deels naar voren of achteren in de tijd verschoven door gewijzigde planning en fasering. Scopewijzigingen hebben bij enkele projecten geleid tot hogere geraamde kosten, terwijl aanbestedingsvoordelen bij andere juist tot lagere kosten hebben geleid. De belangrijkste mutaties worden toegelicht in paragraaf 3.4.

3.2 Totaalbeeld kapitaallasten

In onderstaande figuur is weergegeven hoe de kapitaallasten van de investeringsplanning van deze Kadernota zich verhouden tot de kapitaallasten uit de Begroting 2026 & Meerjarenraming 2027-2030 zoals die in november 2025 is vastgesteld.

Figuur 3.3 – Kapitaallasten Kadernota t.o.v. Begroting & Meerjarenraming 2026-2030 (bedragen * € 1 miljoen)

Over de gehele planperiode is een lichte stijging te zien van de kapitaallasten ten opzichte van de Begroting & Meerjarenraming 2026-2030. Dit komt voort uit hogere investeringsvolumes en een aangepast rentepercentage op nieuwe leningen (op basis van ontwikkelingen op de financiële markten, zie verdere toelichting in paragraaf 4.2). Daarnaast zijn verschuivingen van uitgaven en ingebruikname data van begin naar einde planperiode zichtbaar.

Voor versterkingen van keringen in het kader van het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP) ontvangt het waterschap HWBP subsidie vanuit het HWBP. Deze subsidiebedragen zijn gemaximeerd en lopen niet gelijk op met de uitgaven. Vooral bij de realisatiefase van de IJsselmeerdijk (waar grote kasstromen mee gemoeid zijn), laat de prognose van uitgaven en inkomsten zien dat uitgaven vanaf 2028 aanzienlijk hoger liggen dan de subsidie-inkomsten. In september 2025 heeft het AB besloten om de financieringskosten (rente) hiervan te activeren. Over de periode 2028-2031 is rekening gehouden met een totaalbedrag van 5,4 miljoen aan te activeren rente voor het HWBP.

3.3 Speciale investeringen

Een groot deel van de investeringen die zijn opgenomen in de investeringsplanning betreffen vervangingsinvesteringen. Naast deze reguliere vervangingsinvesteringen zijn er speciale investeringen benoemd, waarvoor het AB vooraf per project de beleidsmatige kaders vaststelt. Speciale investeringen waarvoor de (gedeeltelijke) beleidsmatige kaderstelling en kredietverlening reeds heeft plaatsgevonden zijn:

- Oosterwold
- Dijktraject 8-3a IJsselmeerdijk
- Dijktraject 8-4 Ketelmeer/Vossemeerdijk
- Dijktraject 8-3b Oostvaardersdijk
- Vervangen behandelde oeverconstructie creosoot
- Uitvoeringsprogramma Zoetwaterbeschikbaarheid
- AWZI Almere fit for the future
- Aanpassing AWZI Zeewolde
- Digitale strategie.

In de jaarstukken 2025 is ingegaan op de voortgang van deze projecten.

Voor de komende jaren staat daarnaast nog een aantal andere investeringen op het programma, waarvoor de beleidsmatige kaders nog (deels) vastgesteld moeten worden. Deze projecten worden hieronder afzonderlijk toegelicht.

Speciale investering	Programma	Financieel	Planning
8-1 Nijkerkersluis - Hollandse Brug	Waterveiligheid	Nader te bepalen	2029 (verkenning)
Nog niet gestart.			
Kaders / doelstellingen: De kaders voor dit project moeten nog worden vastgesteld door het AB.			
<p>Het project Nijkerkersluis- Hollandse Brug maakt onderdeel uit van de landelijke versterkingsopgave binnen het HWBP.</p> <p>Deze waterkering is beoordeeld op basis van de nieuwe LBO2-systematiek. Uit deze beoordeling blijkt dat de kering niet aan de norm voldoet. De uitkomst van de beoordeling vormt aanleiding voor nader onderzoek naar de aard en omvang van de mogelijke versterkingsopgave.</p> <p>Voor dit project is nog geen ingangstoets binnen het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP) doorlopen. In de komende periode zal eerst nader worden onderzocht welke maatregelen nodig zijn en hoe deze binnen het HWBP kunnen worden geprogrammeerd.</p> <p>Waterschap Zuiderzeeland behoort tot de eerste waterschappen die een beoordeling volgens de LBO2-systematiek hebben uitgevoerd. De ervaringen uit dit traject leveren waardevolle inzichten op voor de verdere uitwerking van de versterkingsopgave.</p>			

Speciale investering	Programma	Financieel	Planning
8-2a Noorderplassen - Oostvaardersdijk	Waterveiligheid	Nader te bepalen	2028 (verkenning)
Nog niet gestart.			
Kaders / doelstellingen: De kaders voor dit project moeten nog worden vastgesteld door het AB.			
<p>Het project Noorderplassen – Oostvaardersdijk maakt onderdeel uit van het bredere dijktraject 8-2, waarin ook het project Almere Duin-Pampus is opgenomen. Bij de beoordeling van het dijktraject is een Oordeel C afgegeven. In 2024 is een ingangstoets uitgevoerd voor het gehele traject. Conform de huidige spelregels van de landelijke HWBP-programmering zijn de projecten daardoor vooralsnog later in de landelijke programmering opgenomen dan door het waterschap wenselijk wordt geacht.</p> <p>Begin 2026 vindt overleg plaats met de programmadirectie HWBP om de ingangstoets voor het dijktraject 8-2 verder af te ronden en de positionering van het traject binnen de programmering te bespreken.</p> <p>Het waterschap blijft zich inzetten om het project Noorderplassen – Oostvaardersdijk onder de aandacht te houden en te bezien of een start van de verkenningsfase rond 2028 mogelijk kan worden gemaakt, mede met het oog op een stabiele en continue uitvoering van de versterkingsopgave.</p>			

Speciale investering	Programma	Financieel	Planning
Uitbreiding AWZI's	Schoon, gezuiverd water	Nader te bepalen	2027/2028 (voorbereiding)
Nog niet gestart.			
Kaders / doelstellingen: De kaders voor dit project moeten nog worden vastgesteld door het AB.			
<p>In de jaren 2028-2031 staat ca 13 miljoen euro aan investeringsuitgaven gepland voor de renovatie en uitbreiding van de zuiveringscapaciteit van de AWZI's in Dronten en Almere. Een vraagstuk dat hierbij speelt is welke zuivering als beste als eerst kan worden gerenoveerd / uitgebreid. Dit wordt in de komende tijd bekeken. De uitkomst hiervan kan nog leiden tot verschuivingen in de investeringsplanning die in het najaar aan het AB wordt aangeboden.</p> <p>Voor de AWZI Zeewolde is rekening gehouden met het realiseren van een waterharmonica, waarmee het afvalwater met een extra zuiveringsstap kan worden behandeld.</p>			

3.4 Reguliere (vervangings)investeringen

Hieronder wordt per programma op hoofdlijnen ingegaan op de belangrijkste mutaties in de reguliere (vervangings)investeringen, die zijn doorgevoerd bij de actualisatie van de investeringsplanning.

Programma Bestuur en Omgeving

Er zijn geen nieuwe projecten opgevoerd. Voor project Realisatie laadpalen op zuiveringen, gemalen en regiokantoren is de ingebruikname datum verschoven naar eind 2027 o.b.v. herziene planning.

Programma Waterveiligheid

Binnen het programma Waterveiligheid is een aantal nieuwe projecten opgenomen in de investeringsplanning. Het gaat dan om de vervanging van een damwand aan de Kadoelermeerdijk. Deze houten damwand verkeert in matig tot slechte staat. Verder zijn investeringen opgenomen voor vervanging van asfaltbekleding en drainages.

Aan het eind van de planperiode is rekening gehouden met de realisatiefase van de Ketelmeerdijk – Vossemeerdijk. Om weer aan de waterveiligheidsnormen te voldoen, gaat het waterschap over 17,5 kilometer lang de dijk tussen de Ketelbrug en de Roggebotbrug versterken.

Het project uitvoering Ramspol en NOP Riet is opgesplitst in twee afzonderlijke projecten, namelijk vervangen damwand Ramspol en vervangen damwand NOP Riet Vollenhoverkanaal. Voor beide projecten heeft ook een herziening van de investeringsraming plaatsgevonden. Bij de loswal Ramspol is daarbij o.a. gekeken naar het behoud van de cultuurhistorische waarde. Bij locatie NOP Riet (vervangen damwand NOP Riet Vollenhoverkanaal) is er vanwege het gebruik een zwaardere damwand nodig dan eerder voorzien.

Daarnaast is de investeringsraming voor renovatie Hoge en Lage Knarsluis aangepast en aanzienlijk verhoogd. Dit project was met een eerste voorlopige inschatting in de investeringsplanning opgenomen. Zoals opgenomen in de Begroting & Meerjarenraming 2026-2030 (AB november 2025, p. 23) is nader onderzoek en detaillering van de raming nodig om het bedrag beter te onderbouwen, die is er nog niet en wordt dit jaar verwacht. Omdat al wel duidelijk is dat de eerste schatting behoorlijk voorzichtig bleek te zijn, is de investeringsraming nu al wel verhoogd om een realistischere inschatting te geven.

Programma Voldoende en gezond Water

Binnen het programma Voldoende en gezond water is een aantal projecten verschoven in de tijd. Zo bleek uit onderzoeksrapporten dat de motoren van de pompinstallaties van gemaal Lovink nog in goede conditie zijn waardoor de start van de renovatie is uitgesteld naar 2029.

Voor de renovatie van gemaal Wortman is in 2028 een voorbereidingskrediet opgenomen om onderzoek te kunnen doen naar de wijze van renovatie van het gemaal. Dit is nodig vanwege de verouderde technische staat en de toenemende moeilijkheid om reserveonderdelen te verkrijgen. Hierbij zal ook gekeken worden naar mogelijkheden voor verduurzaming.

Bij gemaal Buma zijn investeringen opgenomen voor vervanging en verduurzaming van de klimaatinstallatie (gasloos). Verder zijn nieuwe investeringen toegevoegd om vergaderlocaties aan te passen op gemaal De Blocq en gemaal Vissering.

In de planperiode is een aantal nieuwe investeringen toegevoegd. In de meeste gevallen gaat het om vervangingen en renovaties van kunstwerken (hevels, duikers, stuwen) met relatief beperkte investeringsbedragen. Aan het eind van de planperiode zijn investeringen in kunstwerken obv ervaringscijfers ingevuld, maar moeten exacte objecten / inspecties nog plaatsvinden.

Daarnaast is de hoogte van de investeringsraming voor een aantal projecten aangepast, o.a. bij de aanpak van de Kamperhoektocht is de raming verhoogd op basis van de resultaten van een eerste ontwerp. Een gedetailleerdere raming obv een voorlopig ontwerp wordt eind 2026 verwacht.

Programma Schoon, Gezuiverd Water

Binnen het programma Schoon, gezuiverd water is sprake van een toename van het investeringsvolume als gevolg van het toevoegen van nieuwe investeringen en zijn investeringen verschoven in de tijd. Hieronder worden de belangrijkste mutaties toegelicht.

Voor het transport van afvalwater is onder meer rekening gehouden met een nieuw aan te leggen persleiding in Almere, conform het afvalwaterakkoord en is een renovatie en uitbreiding van een rioolgemaal in de planning opgenomen. Een aantal andere rioolgemaal van Urk en Lelystad zijn in de tijd naar achteren verschoven.

Bij de AWZI's zijn diverse renovaties van installatieonderdelen toegevoegd aan de investeringsplanning. Het gaat dan o.a. om een renovatie van een gashouder op de AWZI Tollebeek, vervanging van een zandvanginstallatie en een doseerinstallatie op de AWZI Dronten en de zandvanginstallatie en roostergoedcontainer op de AWZI Zeewolde. Op de AWZI Almere is een nieuwe investering opgenomen voor de renovatie van het bedrijfsgebouw.

Voor de IBA's is een nieuwe investering toegevoegd voor herstelwerkzaamheden aan elektrotechnische onderdelen op basis van uitgevoerde inspecties.

Op de AWZI Zeewolde is de investering in de cellulose-opwerkinstallatie neerwaarts bijgesteld omdat de installatie wordt gehuurd in plaats van het realiseren van een eigen installatie (in lijn met het voorstel over de business case van cellulose dat in maart in het AB is besproken). Op de AWZI Zeewolde is daarnaast rekening gehouden met het realiseren van een aanvullende zuiveringstap middels een waterharmonica. Het AB zal hier nog een apart voorstel over ontvangen.

De investeringsraming voor de afdekking van de voorbezinktank van de AWZI Tollebeek is verhoogd, in lijn met het AB voorstel hierover (AB december 2025). Verder is voor een aantal lopende projecten is het aanbestedingsresultaat meegevallen. In de investeringsplanning is de raming hierop bijgesteld. Ook is de investering voor het vervangen en vergroten van een bandindikker op de AWZI Tollebeek verhoogd.

De realisatie van een vierde zuiveringstrap om microverontreinigingen uit het afvalwater verdergaand te verwijderen op AWZI Lelystad, staat nu gepland aan het einde van de planperiode (AB ter kennisname stuk maart 2026).

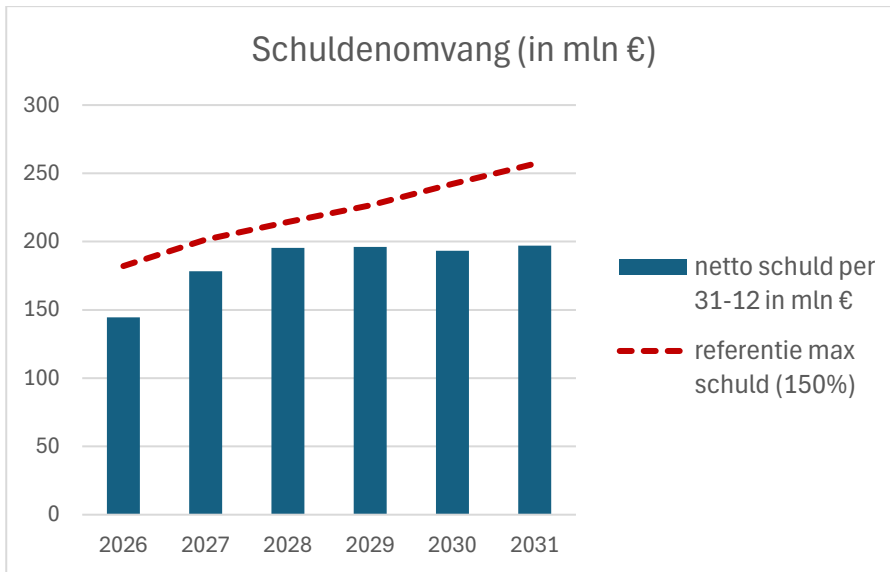
Programma Financiën, Organisatie en Informatie

Binnen het programma Financiën, Organisatie en Informatie heeft een aantal verschuivingen tussen lopende investeringen plaatsgevonden, die per saldo budgetneutraal zijn. In de planperiode zijn verder een aantal nieuwe investeringen toegevoegd. Het gaat dan met name om de vervanging van het dak van het hoofdkantoor in 2027. Bij werkzaamheden aan de serverruimte is een grote lekkage in de isolatielaag van het dak geconstateerd. Deze situatie is beoordeeld, waaruit is gebleken dat het noodzakelijk is om de meeste dakdelen op korte termijn te vervangen. Ook zullen ventilatoren van het hoofdkantoor worden vervangen.

Andere nieuwe investeringen die zijn toegevoegd betreffen de vervanging van server- en netwerkkapapparaat voor de procesautomatisering en de beveiligingscamera's. Aan het eind van de planperiode is rekening gehouden met vervanging van hardware en meubilair in de AB-zaal.

3.5 Financiële positie / schuld

De investeringsplanning laat zien dat de jaarlijkse investeringsuitgaven in de planperiode gemiddeld meer dan € 30 miljoen bedragen, waarbij het volume in 2026 en 2027 het hoogst ligt. Dit wordt vooral veroorzaakt door de renovatie en verduurzaming van de AWZI Almere, de realisatiefase van de versterking van de IJsselmeerdijk en vervanging en uitbreidingen van persleidingen. Deze investeringsvolumes leiden tot een toename van de schuldpositie. In onderstaande grafiek is de ontwikkeling van de schuldpositie voor de komende jaren weergegeven.

Figuur 3.4 Ontwikkeling schuldenomvang

In de grafiek is te zien dat de schuldenomvang de komende jaren toeneemt richting de maximale referentiewaarde van 150% zoals in het schulden- en reservebeleid is bepaald, maar daar niet doorheen gaat. Bij opstelling van het reserve- en schuldenbeleid in 2022 heeft het AB hierover aangegeven de voorkeur te hebben aan het vasthouden aan de huidige schuldennorm van 150%. Daarbij is wel genoemd dat het AB een eventuele verhoging van de norm, zo nodig, over wil laten aan het nieuwe bestuur na de verkiezingen van 2023. Het college houdt nadrukkelijk oog de ontwikkeling van de schuldpositie. Op basis van de bovenstaande prognose lijkt een discussie over een dergelijke verhoging op dit moment nog niet aan de orde. Aanvullende investeringsbeslissingen, bijvoorbeeld over duurzaamheid of waterbeschikbaarheid, die nu nog niet in de kadernota zijn opgenomen, kunnen ertoe leiden dat de schuldpositie zich verder naar de referentiewaarde gaat begeven.

De hoge investeringsuitgaven leiden de komende jaren ook tot een aanzienlijke toename van de financieringsbehoefte. Om renterisico's als gevolg hiervan te beperken heeft het college een financieringsaanpak vastgesteld voor de komende jaren. Deze is in juni 2025 ter kennisname aangeboden aan het AB.

4. Demografische en economische kengetallen

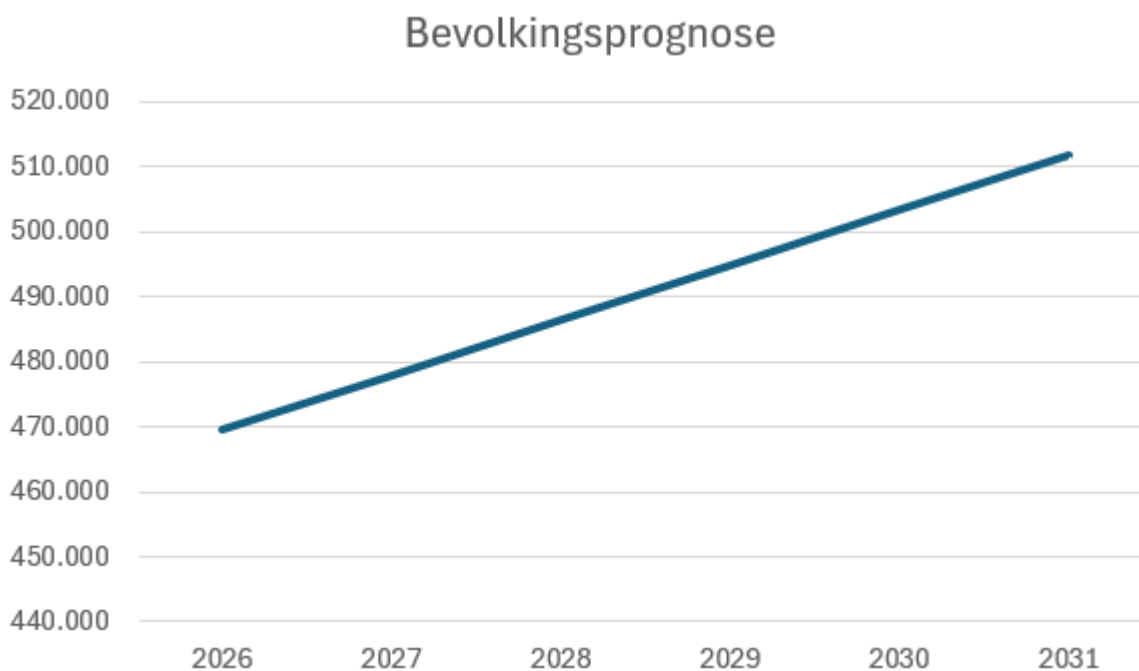
In dit hoofdstuk worden de sociaaleconomische ontwikkelingen voor de komende periode geschetst. Het gaat om variabelen die van invloed zijn op het begrotingsvolume en de tarieven.

4.1 Demografische cijfers

Ontwikkeling wooneenheden

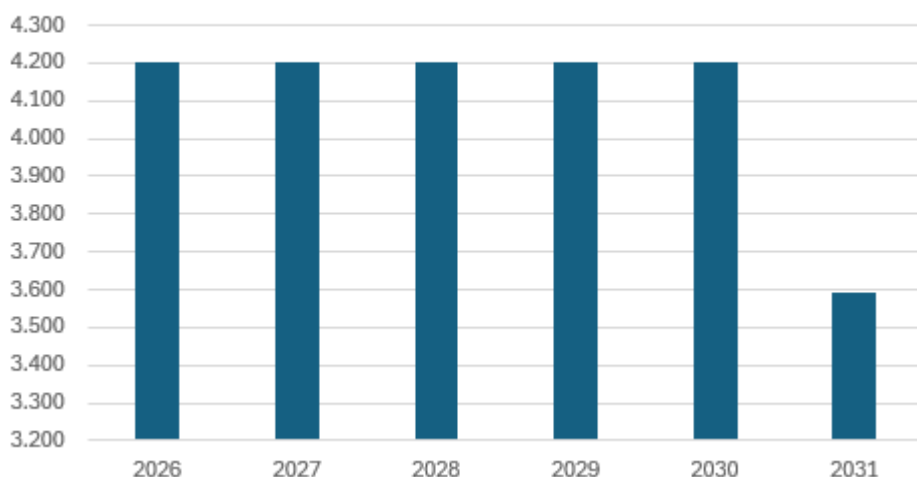
Het aantal inwoners van ons beheergebied zal naar verwachting de komende jaren blijven toenemen. Op basis van versnelde woningbouwplannen tot 2031 zouden er in de provincie Flevoland tot 2031 jaarlijks rond de 8.000 inwoners bij moeten komen. Vanaf 2030 tot 2050 neemt de groei langzaam af van een toename van rond de 7.000 inwoners in 2040 naar een toename van rond de 6.000 inwoners in 2050. Ervaringscijfers van de afgelopen jaren laten zien echter dat de realisatie van woningbouw vaak minder groot is dan de planning.

Deze bevolkingsprognose is een voorspelling van de ontwikkeling van de bevolking in ons beheergebied. Hierin wordt rekening gehouden met de woningbouwambities van de provincie en gemeenten naar aanleiding van de vraag vanuit de Tweede Kamer om 100.000 woningen in Flevoland te kunnen bouwen (motie Koerhuis over 100.000 woningen en moties Amhaouch en Terpstra over Deltaplan Noordelijk Nederland).

Figuur 4.1 Bevolkingsprognose 2026-2031, bron: provincie Flevoland, Beleid en Onderzoek

Jaarlijkse toename woningen

Figuur 4.2 Jaarlijkse toename aantal woningen 2026-2031, bron: provincie Flevoland, Beleid en Onderzoek

De groeiprognozes van de wooneenheden, de basis voor de watersysteemheffing ingezetenen, worden gebaseerd op gegevens van GBLT. Op basis van inschatting van GBLT is voor 2027 rekening gehouden met een toename van het aantal wooneenheden met 2.350. Deze inschatting ligt lager dan de prognose van de provincie Flevoland, die ruimer rekening houdt met de realisatie van woningplannen in ons gebied. Zoals aangegeven leert de ervaring dat de groei van woningen vaak achterblijft bij de planning.

Ontwikkeling WOZ-waarde

In het gehele beheergebied is de laatste jaren een duidelijke stijging in de WOZ-waarden zichtbaar. De WOZ-waarde is gebaseerd op de waarden van de objecten op een peildatum. In de volgende tabel is de gemiddelde WOZ-waarde per gemeente zichtbaar t/m peildatum 1-1-2024.

Gemeente	Peildatum 1-1-2021	Peildatum 1-1-2022	Peildatum 1-1-2023	Peildatum 1-1-2024
Almere	310	363	375	397
Lelystad	259	327	342	350
Dronten	284	339	354	371
Zeewolde	332	394	418	423
Urk	293	327	343	359
Noordoostpolder	262	310	326	340

Tabel 4.1 gemiddelde WOZ-waarde per gemeente x 1.000, bron: Waarderingskamer

Voor het belastingjaar 2026 (waardepeildatum 1-1-2025) is in de B&MR 2026-2030 uitgegaan van een WOZ-waardestijging van 10%, voor 2027 van 4% en voor daaropvolgende jaren 2%.

Voor de eerste jaarschijf van deze Kadernota (het jaar 2027) is de inschatting van de WOZ waarde met peildatum 1 januari 2026 relevant. In de zomer van 2026 rapporteert de waarderingskamer hierover eerste verwachtingen. Voorsnog is deze WOZ-waardestijging door GBLT ingeschat op 5%. Voor de begroting 2027 zal deze inschatting worden geactualiseerd, waarbij inzichten uit de aanslagoplegging 2026 en de verwachtingen van de waarderingskamer worden meegenomen.

4.2 Economische groeicijfers

Economische groei

In 2023 was er sprake van een stagnatie in economische groei door onder andere het aantrekken na de coronaperiode, waardoor het aanbod de inhaalvraag niet kon bijbenen, in combinatie met de oorlog in Oekraïne. Van 2024 tot 2025 was een voorzichtige groei zichtbaar: arbeidsmarktcrapte in combinatie met

een inhaalslag van de lonen zorgden ervoor dat huishoudens meer te besteden hadden. Ondanks de grote geopolitieke onzekerheden, valt de economische ontwikkeling niet stil, maar stagneert deze wel weer. De stijging wordt veroorzaakt door stijgende uitgaven van huishoudens en toenemende overheidsbestedingen, maar de stagnatie door aanhoudende handelsbelemmeringen, een overvol elektriciteitsnet en beperkte stikstofruimte. Het CPB gaat in het Centraal Economisch Plan (CEP) uit van een groei van de economie in 2026 en 2027 van resp. 1,4 en 1,1%. Het is de verwachting van het Centraal Planbureau dat er de komende jaren sprake zal zijn van een verdere groei van circa 1,0% per jaar omdat op middellange termijn wordt aangenomen dat vooral het arbeidsaanbod en de arbeidsproductiviteit de omvang van de economie bepalen. Het groeitempo neemt vooral af doordat het arbeidsaanbod minder hard gaat groeien. Echter zijn de vooruitzichten extra onzeker door de onvoorspelbaarheid van de huidige internationale ontwikkelingen. In een recente aanvullende publicatie van het CPB naar aanleiding van de impact van hogere energieprijzen door de Iranoorlog wordt uitgegaan van hogere inflatie en een daling van de koopkracht, resulterend in een groei van de economie in een bandbreedte tussen 0,3% - 1,0% over 2026 en 0,0% - 0,8% over 2027.

Met betrekking tot de provincie Flevoland, dat grotendeels overlapt met ons beheergebied, bestaan er ook specifieke gegevens over de economie in dit gebied. In 2024 was de groei van de economie in Flevoland 0,8% van het bbp, terwijl dit landelijk genomen een groei van 1,0% betrof. Over een langere periode is nog wel zichtbaar dat de economie in Flevoland zich iets sterker heeft ontwikkeld dan op landelijk niveau. In de periode van 2016 tot en met 2024 is het bruto regionaal product (brp) met 51,8% toegenomen, terwijl er in deze periode sprake was van een landelijke groei van het bbp van 48,9%.

Economische groei	2025	Verwachting 2026	Verwachting 2027	Verwachting 2028	Verwachting 2029	Verwachting 2030
<i>BBP Nederland (CPB)</i>	1,9%	1,4%	1,1%	1,2%	1,2%	1,2%

Tabel 4.2 economische groei als stijging van BBP in %. Bron: Centraal Economisch Plan 2026, Centraal Planbureau

Inflatie

De consumentenprijsindex (cpi-inflatie) in Nederland is tussen maart 2025 en maart 2026 gestegen met 2,8 procent. De inflatie blijft daarmee (stabiel) hoog. Het Centraal Planbureau geeft aan dat de kerninflatie (een inflatiecijfer zonder energie, voeding en alcohol/tabak) nog wel hoger blijft dan normaal. Voedsel en energie leveren namelijk een beperkte bijdrage aan de inflatie. De loongroei zal verder dalen in 2026 en in 2027. De lonen hebben met vertraging gereageerd op de hoge inflatie in 2022 en 2023. Deze daling van de reële lonen is inmiddels goed gemaakt, wat de opwaartse druk bij nieuwe loonafspraken vermindert. De loongroei zal naar verwachting nog wel hoger liggen dan de inflatie. De groei van de werkgelegenheid in de marktsector is lager dan bij de overheid (en in de zorg). Voor alle inflatiecomponenten geldt dat de CPB-raming met veel onzekerheid omgeven is, zeker in de huidige onrustige geopolitieke situatie.

In de volgende tabel is de consumenteninflatie (volgens CBP), de werkelijke GWW-index (volgens CBS) en de ontwikkeling van de loonvoet sector overheid (volgens CPB) opgenomen.

	2025	Prognose 2026	Prognose 2027	Prognose 2028	Prognose 2029	Prognose 2030
Consumenteninflatie (t.o.v. 1 jaar eerder) Centraal Planbureau	3,3	2,3	2,1	2,5	2,1	2,3
Consumenteninflatie (t.o.v. 1 jaar eerder) HICP	3,0	2,1	1,9	2,5	2,0	2,2
GWW-index (werkelijk in januari t.o.v. 1 jaar eerder) Centraal Bureau voor de Statistiek	2,8 (voorlopig)	1,5 (voorlopig)	Geen prognose	Geen prognose	Geen prognose	Geen prognose
Loonvoet sector overheid (t.o.v. 1 jaar eerder) Centraal Planbureau	4,7	3,1	4,2	4,0	3,6	3,5

Tabel 4.3 consumenteninflatie, GWW-index en loonvoet sector overheid o.b.v. CPB en CBS.

Voor het waterschap is niet de consumentenprijsindex de meest relevante indicator, maar de index voor Grond-, Weg- en Waterbouw (GWW). Van deze index is geen verwachting beschikbaar. De indexcijfers lagen in de afgelopen jaren een structureel hoger dan de consumentenprijsindex. De laatste jaren is er sprake van een minder sterke toename van het (concept) indexcijfer, wat kan duiden op enige stabilisatie in de prijsontwikkeling voor o.a. waterbouwkundige werken. Het waterschap kent verder veel meerjarige contracten. Dit dempt de gevoeligheid bij sterke prijsontwikkelingen enigszins, maar dat betekent wel dat we bij hernieuwing van contracten in latere jaren alsnog te maken kunnen krijgen met een na-ijl effecten qua prijsontwikkeling. Daarnaast liggen in veel meerjarige contracten ook bepalingen vast met betrekking tot indexering.

In de kadernota is rekening gehouden met een inflatiepercentage van 2,4% voor het jaar 2027 en 2,7% aflopend tot 2,2% voor de jaren daarna, wat aansluit bij bovenstaande inflatieverwachtingen. De huidige CAO loopt tot en met eind 2026. Voor de loonontwikkeling vanaf 2027 is rekening gehouden met de door het CPB voorspelde stijging van de loonvoet sector overheid. Over de jaren 2027-2031 is deze gemiddeld 4,0%.

	B&MR 2026-2030	KN 2027-2031
Inflatie	2,4% (2027-2030)	2,4% (2027)
		2,7% (2028)
		2,3% (2029)
		2,4% (2030)
		2,2% (2031)
Loonontwikkeling	4,5% (2027-2030)	5,1% (2027)
		4,2% (2028)
		4,5% (2029)
		3,6% (2029)
		4,5% (2030)
		4,2% (2027)
		4,0% (2028)
		3,6% (2029)
		3,5% (2030)
		4,5% (2031)

Tabel 4.4 Inflatie en loonontwikkeling Kadernota versus B&MR

Rente

Na een periode met historisch lage rentes heeft de langlopende rente zich de afgelopen jaren bewogen tussen de 3% en 4%. De kortlopende rente is het afgelopen jaar gedaald. De beleidsrentes van de ECB zijn in 2024 vier keer stapsgewijs naar beneden bijgesteld. In 2025 is dat eveneens vier keer gebeurd. De ECB wil de consumptie en investeringen hiermee een impuls geven. Op deze manier wil de ECB de afkoelende inflatie verder onder controle krijgen, zodat voorkomen kan worden dat de Europese inflatie te ver onder het streefniveau van 2% zakt. De ECB houdt de rente, in afwachting van de economische ontwikkelingen, voorlopig gelijk om economische stabiliteit te waarborgen. Onzekerheid op de financiële markten vanwege ontwikkelingen op wereldwijd geopolitiek vlak, zorgen echter ook voor onzekerheid over de verwachtingen voor de rente. Economen houden een kleine renteverhoging voor mogelijk.

In de kadernota is op basis van deze marktontwikkelingen uitgegaan van een rente op nieuwe langlopende leningen van 3,75% (B&MR 2026-2030: 3,5%). De korte rente is in de kadernota begroot op 2,5%.

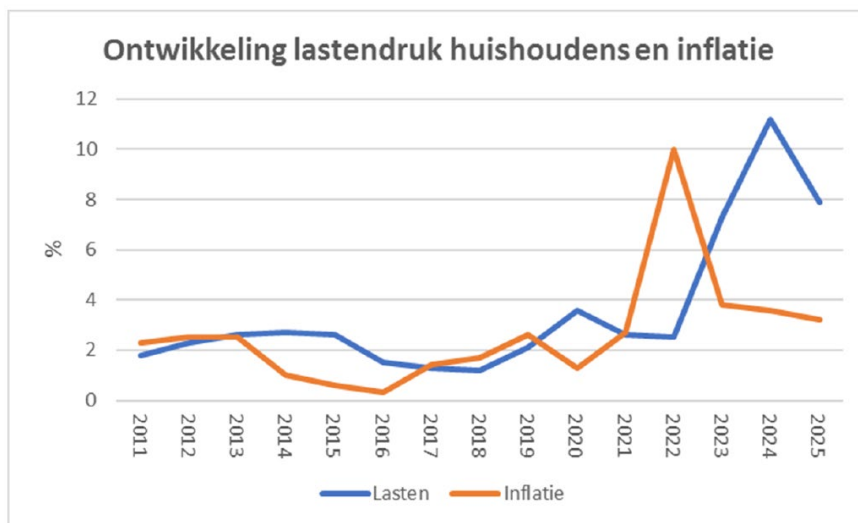
5. Historisch en toekomstig perspectief

5.1 Historisch perspectief

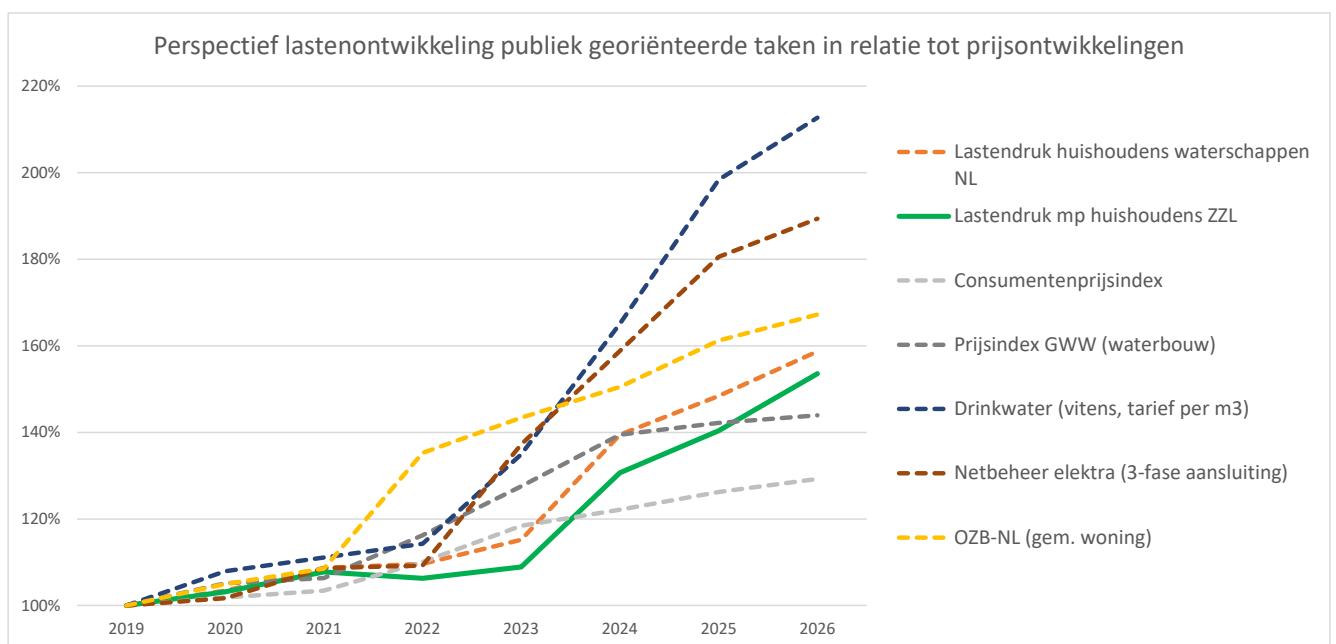
In onderstaande figuur 5.1 is de lastendrukontwikkeling van de waterschappen in Nederland afgezet tegen de inflatie. Deze figuur laat zien, dat de lastendrukontwikkeling zich in de periode 2011-2021 over het algemeen redelijk gelijk op liep met de inflatie. Vanaf 2022 is deze situatie gewijzigd en is te zien dat de lastendrukontwikkeling van waterschappen boven het inflatieniveau is komen te liggen.

In figuur 5.2 is een breder perspectief weergegeven. In deze figuur is de lastendrukontwikkeling afgezet tegen prijsontwikkelingen en tegen de tariefsontwikkeling van andere publiek geïntereerde organisaties met ieder hun eigen opgave (drinkwater, netbeheer, gemeenten).

BEELD LASTENONTWIKKELING GEZIN EIGEN WONING

Figuur 5.1: Gemiddelde ontwikkeling lastendruk huishoudens waterschappen in relatie tot inflatie (bron: Unie van Waterschappen)

Figuur 5.2: Perspectief lastenontwikkeling publiek geïntereerde taken in relatie tot prijsontwikkelingen (samengesteld uit meerdere bronnen)

5.2 Toekomstig perspectief: vooruitkijken naar 2050

Landelijke leerkring werpt blik op de toekomst

De waterschappen hebben begin 2025 samen met de Unie van Waterschappen in een landelijke leerkring (vanuit de bedrijfsvergelijkingen) vooruitgekeken naar de toekomst. Het doel van deze leerkring was om meer inzicht te krijgen in zowel de inhoudelijke als financiële toekomstige ontwikkelingen van de waterschappen. Daarbij is gebruik gemaakt van twee methodieken: de TNO-methodiek (gericht op vervangingsopgaven) en de FFT-methodiek (gericht op beleidsontwikkelingen en hun impact). Zes waterschappen, waaronder Waterschap Zuiderzeeland, hebben een cijfermatige exercitie aan de hand van deze methoden doorlopen.

TNO-methodiek: vervanging van bestaande infrastructuur

Met de TNO-aanpak is gekeken naar de kosten van vervanging van bestaande assets zoals gemalen, zuiveringen en keringen. Uit de analyse blijkt dat voor de gehele sector jaarlijks gemiddeld zo'n € 1,2 miljard aan vervangingsinvesteringen nodig is tot 2050 (gebaseerd op extrapolatie vanuit gemiddeld € 55,8 miljoen per waterschap per jaar). Dit is exclusief alle investeringen voor nieuwe ambities en ontwikkelingen. Hieruit blijkt dat de vervangingsopgave een blijvende druk op de investeringsagenda van de waterschappen legt.

FFT-methodiek: ontwikkelingen in kaart en vertaald naar kosten

Via de FFT-aanpak zijn ruim 50 ontwikkelingen geanalyseerd, variërend van klimaat en technologie tot regelgeving en vergrijzing. Deze zijn gegroepeerd in varianten op basis van waarschijnlijkheid en doorberekend op hun impact op kapitaallasten, personeelskosten en overige kosten. De uitkomsten zijn stevig: in 2050 worden, ten opzichte van 2024, de totale kosten met gemiddeld 110% hoger ingeschat (exclusief inflatie). Dit geldt voor zowel het watersysteembeheer als het zuiveringsbeheer. Daarbij geldt een bandbreedte van 80–150%, afhankelijk van de variant. Vooral de kapitaallasten bij waterschappen stijgen sterk, waardoor de flexibiliteit van de begroting afneemt.

Indrukwekkende cijfers: verdubbeling tot verviervoudiging

Op basis van de landelijke leerkring concluderen de deelnemende waterschappen dat de totale kosten voor de sector in de periode 2024–2050 ruim kunnen verdubbelen (factor 2,1 exclusief inflatie). Wordt daarbij uitgegaan van een jaarlijkse inflatie van 3%, dan zullen de kosten zelfs verviervoudigen (factor 4,2).

Conclusie: structurele trend van stijgende kosten en complexiteit

De analyses bevestigen een duidelijke conclusie uit deze leerkring: de structurele toename van kosten en het aanpakken van steeds complexere opgaven zijn trends die zich de komende decennia onvermijdelijk voortzetten. Dit vraagt van waterschappen om tijdig inzicht te ontwikkelen, adaptief te plannen én duurzaam financieel beleid te voeren. Vooruitkijken is daarmee niet optioneel, maar een essentiële randvoorwaarde voor bestuurlijke wendbaarheid en continuïteit.

6. Uitwerking tariefscenario

Uitgangspunten Schulden- en reservebeleid

Voor het uitwerken van het tariefscenario zijn de uitgangspunten uit het schulden- en reservebeleid van toepassing. Het schulden- en reservebeleid is eind 2022 vastgesteld. Daarin ligt een aantal uitgangspunten vast, die van belang zijn bij het bepalen van de inzet van de reserves. De belangrijkste uitgangspunten die vastliggen in het reservebeleid zijn:

- De gewenste totale omvang van de reserves ligt tussen de 25% en 40% van de netto begrotingsomvang aan het eind van de planperiode. Deze gewenste omvang is afgeleid van de gewenste omvang van de totale schulden.
- De egaliseringsreserve wordt ingezet voor een gematigde kostenontwikkeling en de inzet hiervan wordt met oog voor de toekomst vormgegeven. Dit betekent dat het begrotingsvolume aan het eind van de periode van de meerjarenraming niet te ver afwijkt van het volume op basis waarvan de tarieven worden berekend. Dit om te voorkomen dat er aan het eind van de planperiode een grote "tariefsprong" moet worden gemaakt om evenwicht te bereiken tussen de kosten en de (belasting)opbrengsten.
- Om ook in de jaren na de planperiode eventuele pieken in kosten op te vangen, bedraagt het minimum van de egaliseringsreserve 3% van de nettokosten per taak aan het eind van de planperiode.

Tariefscenario

In de paragraaf Tariefscenario op pagina 11 van deze kadernota zijn de uitgangspunten en overwegingen van het tariefscenario weergegeven. Samengevat is dit:

- We houden onze koers vast en blijven werken aan het realiseren van onze (genormeerde) opgaven. Dit leidt tot structureel hogere kosten en dat heeft consequenties voor de lastenontwikkeling. De ontwikkeling van de kosten en benodigde opbrengsten vraagt om een tariefscenario dat recht doet aan deze opgaven, met oog voor uitvoerbaarheid én lastendrukontwikkeling, waarbij het tarief volgend blijft op de taak.
- De omvangrijke opgaven, toenemende complexiteit en (geopolitieke) onzekerheden bevestigen de noodzaak om te kiezen voor een tariefscenario dat gericht is op behoud van de gezonde financiële positie en de financiële weerbaarheid van het waterschap.
- Aan het begin van de planperiode bevindt de reserve-omvang zich aan de onderkant van de bandbreedte uit het vastgestelde reservebeleid (25%-40% van de begrotingsomvang). Bij de B&MR 2026-2030 is het uitgangspunt gehanteerd om in de planperiode 2026-2030 te sturen op een groei van de reservepositie naar het midden van de bandbreedte met als voorwaarden dat sprake moet zijn van een stabiele lastendrukontwikkeling. Tussentijds werd gedurende de planperiode een tijdelijk lagere reservepositie (van minimaal 20%) geaccepteerd. Het college wil deze lijn vasthouden in het begrotingsproces 2027-2031 en sturen op het bereiken van het midden van de bandbreedte in 2030. Het college is zich er van bewust dat zich omstandigheden kunnen voordoen die vragen om flexibiliteit en kunnen leiden tot een keuze om niet in 2030 het midden van de bandbreedte te bereiken, maar één of twee jaar later. Sturen op het midden van de bandbreedte op deze wijze draagt bij aan de borging van een toekomstbestendige financiële positie in een situatie waarin onzekerheden toenemen vanwege grotere en complexere projecten en de huidige geopolitieke situatie.
- De financiële effecten van de geopolitieke situatie zijn op dit moment niet te voorspellen vanwege de grote fluctuaties en snel wijzigende omstandigheden. Tegelijkertijd zijn mogelijke effecten groot en onvermijdelijk. Het tariefscenario gaat daarom uit van de reguliere kostenontwikkeling met daarbij een nader te bepalen aanvullend/verhogend effect vanwege geopolitieke omstandigheden. Dit effect wordt ingeschat bij de opstelling van de begroting. Daarbij wordt zo goed mogelijk onderscheid gemaakt in structurele en incidentele effecten. Structurele effecten worden verwerkt in de tariefsontwikkeling en verhoogt daarmee de tariefsontwikkeling. Incidentele effecten, zoals schommelingen in energieprijzen, kunnen ten laste van de reserve worden gebracht, uiteraard met inachtneming van de kaders uit het reservebeleid. Dit om te voorkomen dat lasten naar de toekomst worden doorgeschoven en in latere jaren een extra hoge tariefsontwikkeling nodig is.

Het schulden- en reservebeleid stelt dat de totale reservepositie tussen de 25% en 40% van het de netto begrotingsomvang moet zijn. Het toetsmoment hiervoor is aan het eind van de planperiode. De verwachte reservepositie begin 2027 bedraagt ca 33 miljoen bij een netto begrotingsomvang van ruim 133 miljoen. Daarmee bevindt de reserve zich aan de onderkant van de bandbreedte. Op basis van de kostenramingen in deze kadernota bedraagt het kostenniveau in 2031 ruim € 172 miljoen. Bij het tariefscenario is aangegeven, dat er gestuurd wordt op een reservepositie die zich rond 2030 in het midden van de bandbreedte begeeft. Het midden van de bandbreedte ligt op dan € 56 miljoen. Dit maakt dat er in de planperiode per saldo sprake moet zijn van opbouw van de reservepositie.

Cijfermatige uitwerking tariefscenario

Hieronder wordt achtereenvolgend het tariefscenario voor zowel de zuiveringstaak als de watersysteemtaak cijfermatig uitgewerkt. De gepresenteerde cijfers zijn gebaseerd op de huidige inzichten en daarom indicatief. Daarnaast is nog geen rekening gehouden met eventueel aanvullende kosten die voortkomen uit de huidige geopolitieke situatie. In de periode na vaststelling van de kadernota en voor vaststelling van de begroting en meerjarenraming wordt nog een aantal bestuursbesluiten verwacht en zullen mutaties ontstaan in autonome ontwikkelingen (zoals energietarieven, aanvullende inzichten rondom inflatie). Daarnaast zal, zoals hierboven beschreven een zo goed mogelijke inschatting worden gemaakt van de kosten-effecten van de geopolitiek op basis van de inzichten van dat moment. De definitieve tarieven worden op basis van de cijfers van de Begroting 2027 en Meerjarenraming 2028-2031 bepaald.

Zuiveringstaak

De huidige meerjarenraming 2027-2030 gaat voor de zuiveringstaak uit van een jaarlijkse stijging van het tarief met € 6,00 tot € 9,00 (7 - 11%). In de paragraaf Financiële opgave van deze kadernota is te zien, dat de totale kostenontwikkeling van de zuiveringstaak in de komende jaren hoger uitvalt dan de Begroting 2026 en Meerjarenraming 2027-2030. De raming voor de jaren 2027-2031 ligt € 0,9 miljoen tot € 3,3 miljoen hoger dan het niveau van de B&MR 2027-2030 die in november door het AB is vastgesteld. De huidige inschattingen van de ontwikkeling van de belastingeenheden (afkomstig van GBLT) liggen iets hoger voor wat betreft de bedrijven, maar nog wel in lijn met de eenhedenontwikkeling van de B&MR 2026-2030. Op basis van de kostenontwikkeling, de verwachte bestuursbesluiten en de hierboven opgenomen uitgangspunten voor het tariefscenario, komt de indicatieve tariefsontwikkeling voor de zuiveringstaak voor 2027 uit op +€ 7,25 (dit komt overeen met +11%). Dit ligt iets onder het midden van de bandbreedte die in de B&MR 2025-2029 is opgenomen. Voor de jaren vanaf 2028 wordt uitgegaan van een bandbreedte tussen +6,- en +9,- per jaar (+6,5% tot +10%). Naast de onzekerheid over de effecten van geopolitiek, kan ook de inschatting van de effecten voor de exploitatiekosten- en baten voor de AWZI Almere in het najaar nog van invloed zijn op de definitieve tariefsontwikkeling bij de begroting.

Watersysteemtaak

Voor de watersysteemtaak wordt het tariefscenario uitgedrukt in een percentage stijging van de heffingsopbrengst. Dit doen we omdat, in tegenstelling tot de zuiveringstaak, de watersysteemtaak bestaat uit meerdere verschillende tarieven die vanwege mutaties in eenheden nooit allemaal met eenzelfde percentage stijgen.

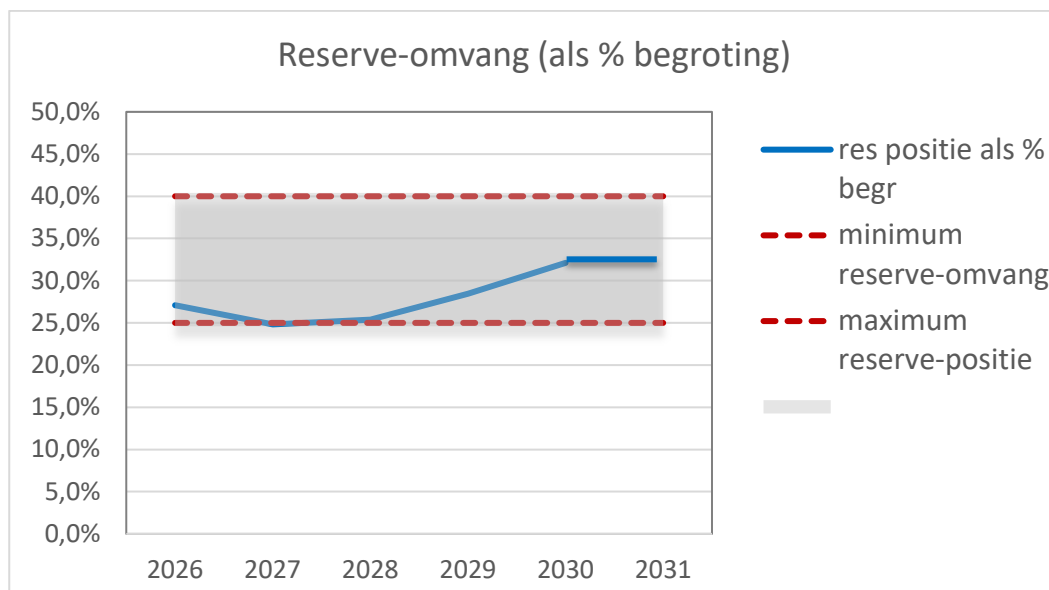
De huidige meerjarenraming 2027-2030 gaat voor de watersysteemtaak uit van een jaarlijkse stijging de heffingsopbrengst met 7% tot 11%. In de paragraaf Financiële opgave van deze kadernota is te zien, dat de totale kostenontwikkeling van de watersysteemtaak in de komende jaren licht hoger uitvalt dan de Begroting 2026 en Meerjarenraming 2027-2030. In 2027 is de raming 0,6 miljoen hoger. De totale kosten voor de watersysteemtaak komen dan uit op € 80,6 miljoen. De raming voor de jaren daarna liggen 0,4 tot 0,8 miljoen hoger dan de B&MR 2026-2030. Op basis van de kostenontwikkeling, de verwachte bestuursbesluiten en de hierboven opgenomen uitgangspunten voor het tariefscenario, komt de indicatieve stijging van de heffingsopbrengst voor de watersysteemtaak in 2026 uit op + € 8% (net als bij de zuiveringstaak is hierbij nog geen rekening gehouden met eventuele verhogende effecten die veroorzaakt worden door de geopolitieke situatie). Dit ligt in de onderste helft van de bandbreedte uit de B&MR 2026-2030. Voor de jaren daarna wordt uitgegaan van een bandbreedte tussen +7% en +11% per jaar.

In onderstaande tabel is uitgewerkt wat de ontwikkeling van de egaliseringsreserve is op basis van de huidige cijfers en het bovenstaande tariefscenario.

Tariefscenario en inzet egaliseringsreserve	Tariefs-ontwikkeling 2027 / stijging heffingsopbrengst	Tariefs-ontwikkeling 2028-2031	Inzet reserve 2027	Inzet reserve 2028-2031 ³	"Gat" in 2031: Saldo kosten/heffingen in 2031 in miljoen euro's (negatief: dotatie reserve)	Voldoet aan reservebeleid
Zuiveringstaak	+€ 7,25	+€ 6,00 tot +€ 9,00	0,4	-12,2	-4,3	✓
Watersysteemtaak	+8%	+7% tot +11%	-1,1	-10,9	0,2	✓
Stand egaliseringsreserve bij aanvang planperiode:						
➢ Watersysteemtaak: € 2,2 mln						
➢ Zuiveringstaak: € 5,8 mln						

Tabel 6.1 Uitwerking tariefscenario en reserve-inzet

Op basis van de bovenstaande reserve-inzet is er eind 2027 sprake van een reservepositie van bijna 25%. Richting 2030 groeit de reservepositie naar het midden van de bandbreedte. Onderstaande grafiek illustreert dit:

Figuur 6.1 Ontwikkeling reserve-omvang uitgedrukt in percentage van de begrotingsomvang

Het college heeft (in lijn met het tariefscenario uit de huidig vastgestelde B&MR 2026-2030) bij het tariefscenario aangegeven dat een tijdelijk lagere reservepositie van 20% acceptabel is, mits er sprake blijft van een stabiele tariefontwikkeling richting het midden van de bandbreedte in de planperiode). Met een reservepositie van 25% eind 2027 en een (tijdelijk) minimum van 20% is er dus enige ruimte om, conform het tariefscenario, incidentele kostenstijgingen die samenhangen met de geopolitieke situatie op te vangen.

Indien het midden van de bandbreedte van de reservepositie is bereikt in 2030, kan de weergegeven bandbreedte voor de tariefontwikkeling in meerjarig perspectief (+6,5% en +10% voor de zuiveringstaak en +7% en +11% voor de watersysteemtaak) vanaf 2031 worden verlaagd.

Indicatieve lastendrukontwikkeling

In onderstaande tabel is weergegeven wat de indicatieve lastendrukontwikkeling) is voor de verschillende categorieën belastingbetalers in 2027 bij het gekozen tariefscenario (excl. eventuele verhogende effecten voortkomend uit de geopolitieke situatie).

Categorie	Lastendrukontwikkeling 2027
Eenpersoons huishouden zonder eigen woning	7,5% - 8%
Eenpersoons huishouden met eigen woning	7,5% - 8%
Meerpersoons huishouden zonder eigen woning	8% - 8,5%
Meerpersoons huishouden met eigen woning	8% - 8,5%
Agrarisch bedrijf	8% - 8,5%
Industrieel bedrijf	7,5% - 8%
Natuurorganisatie	8% - 8,5%
Woningbouwcoöperatie	8% - 8,5%

Tabel 6.2 Lastendrukontwikkeling van het voorkeurs tariefscenario voor de verschillende categorieën in 2027 (indicatief)